YARIM AY

No. 37

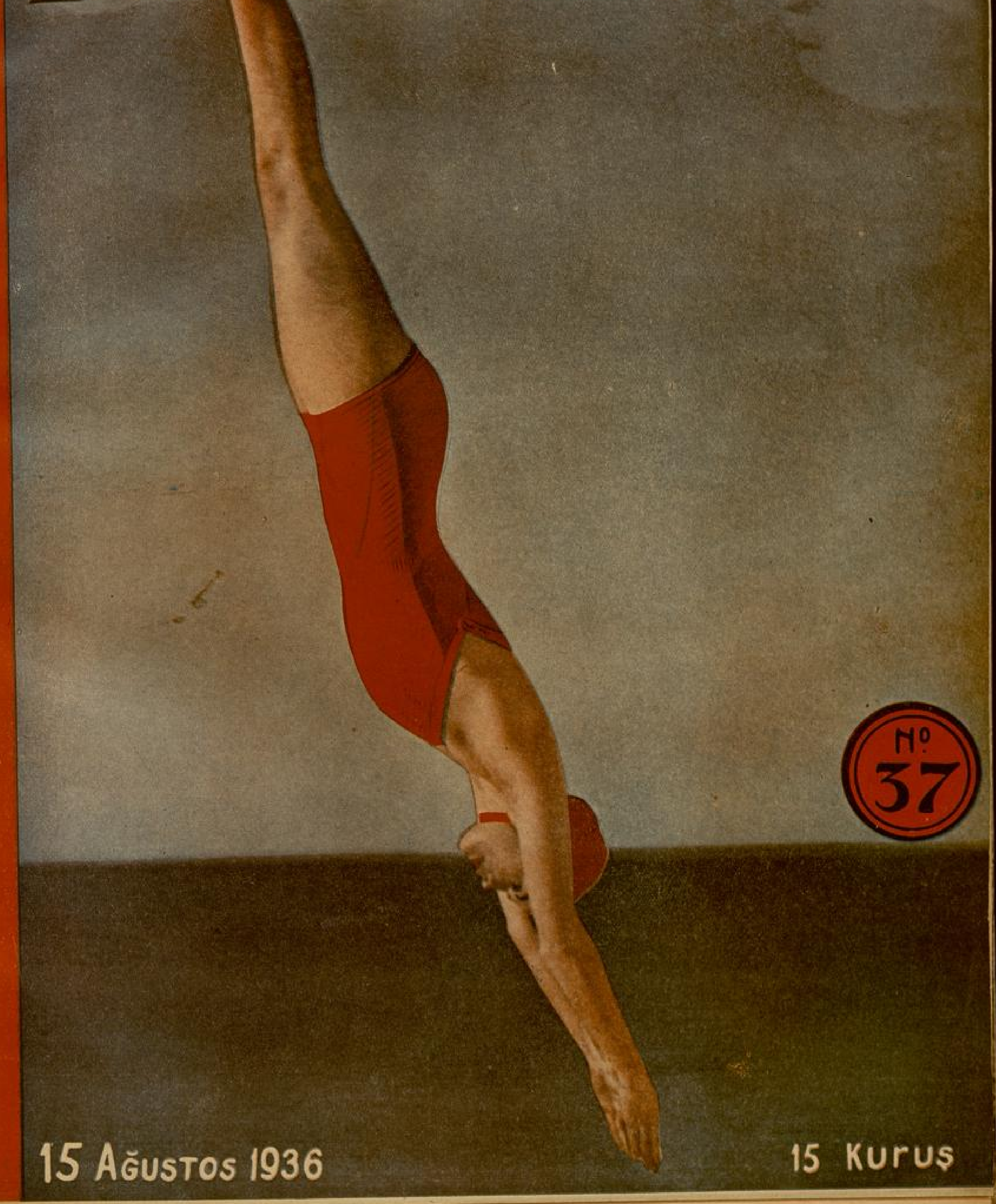

15 Ağustos 1936

15 Kuruş

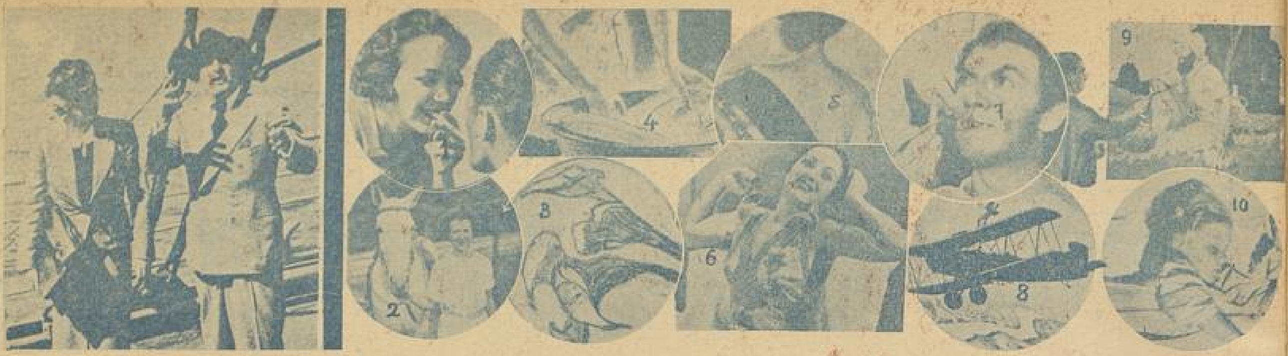

Cahide — Yesari! bu telâş ve endişenin sebebi ne?..

Yesari — .... yine keyfimizi kaçıracak ta ondan korkuyorum.

Cahideyle Yesarinin üzüntülerinin sebebini, yukarıdaki 10 resmin ilk harfleri göstermektedir.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye: Beş gümüş lira; ikinciye: Üç gümüş lira; 3 - 10 cuya: Birer gümüş lira; 11 - 25 ciye: Resimli Şark mecmuası kolleksiyonu; 26-40 ıncıya: Yüz kuruşluk bir kitap; 41-75 inciye: Elli kuruşluk bir kitap; 76-100 üncüye: 25 kuruşluk bir kitap.

---

35 nci sayımızdaki bilmecenin doğrusu: (BERLİN OLİMPİYADI) dır.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

Beş gümüş lira: İstanbul Sılacık Harem iskelesi caddesi No. 231 de Vefik Abdullah Ergun. Dört gümüş lira: Çanakkale İlk okul öğretmenlerinden Ahmet Osman Koşar. Üç gümüş lira: Ankara Karaoğlan Keresteci sokağı No. 39 dükkânda Mehmet Ziya Ayman. İki gümüş lira: Kırşehir Hıllaç İbrahimağa mahallesi Kavaklıyol No. 74 de Osman kızı Melek Uras. Bir gümüş lira: İstanbul Taksim Cihangir, Narlıyan apartmanı No 1 Ampjk Vanlıoğlu. İstanbul Ayvansaray caddesi Arpacı çıkmazı No. 19 da Ayşe Köksel. Karaağaç Hükümet caddesi, Kurşunlu sokak No. 63 Zehra Akay. İstanbul Akşam kız sanat mektebinden Nedime Möngü. İstanbul Üsküdar Tavaşhasan mahallesi Dolap sokağı No. 20 Hakkı Engin. Ceyhan C. D. D. leri ispekteri bay İkbal Tekinalp kızı Süheylâ Tekinalp

Yüz kuruşluk kitap: İstanbul Belediyesinde Saadet Ahmet. İstanbul Fatih Çini iodalar sokağı No. 13 başöğretmen R. Aksu. Balıkesir Börekçiler mahallesi, Şube sokağı No 2 Edibe Ergüçlü. Manisa Şube mülhakatında binbaşı Neşet kızı B. Sumer. İzmir Suluhan Yerlimallar mağazası Zeki Yavaş. Lüleburgaz Suvari tüm mahfel berberi Ankaralı Nadır Tümer. İstanbul Ülkü basımevi Necdet. Sabanca İstasyon hareket memuru Sıtkı kızı Umran K. Engin. Ankara Yenişehir, Demirtepe No. 26 mimar Hasan Remzi apartmanı No. 7 Günen. Samsun Ağırceza mahkemesi zabıt kâtibi Şefik Önem. Zile Kültür memuru bay Necati Köksel oğlu Türk Köksel. Bursa İpekiş büküm dairesinde Raif vasıtasiyle Zehra. Milâs Metine Ferit Malatyalıoğlu. Milâs Mensucat yüniş fabrikası apre usta muavini Hıfzı. İzmir Selânik bankası Leman Cevdet Yumer İzmir Tilkilik Büyükfettah sokağı 11 numara Saadet. Ankara Kınacı han No. 17 Suad. Diyarıbekir Telgraf memuru Rüşdüden Nezihe. Konya Doktor bay Rıfkı oğlu Fuat. Eskişehir İstasyon caddesi No. 43 Yurdanur Uçyen.

50 kuruşluk kitap: Muğla Halkevi başkanı Cavit Aker kızı Cavidan Aker. İstanbul Maltepe Feyzullah mahallesi, İkinciokul sokak No. 1 Şadıman Sırrı. Keskin Berber bay Yusuf oğlu Ziya. Konya Hububat silo eksperi Ökkaş. Konya Orman müdürü yeğeni Hikmet Erdoğan. İstanbul Üsküdar Selâmsız caddesi No. 147 İstanbul lisesi talebesinden Turgut. İstanbul Beyazıt Havuz karşısı daktilo Rasime Cengiz. İstanbul Şehzadebaşı Fevziye caddesi No. 25 Zuhal Erman. İstanbul Odunkapı caddesi No. 66 yağ iskelesi Mustafa Ertuğrul. İstanbul Anadoluhisarı Sedüstü No. 18 İsmail Ekrem. Ödemiş Saatçı Ramiz Şengul. Eskişehir Akçaoğlan mahallesi Oyakçı sokağı No. 18 Rafet Bakır. Eskişehir Sakarya caddesi No. 2 Eylül sokak No. 49 Nimet Ercel. Sıvas Piyade alay komutanı kızı Emel. Bursa Setbaşı General Şükrü Naili sokağı No 5 İhsan Süleyman. Gemlik Hükümet caddesi Bayan Jale Dinçer. Antalya Barbaros mahallesi Müze sokağı No. 6 Sadık Canay. İzmir Nafıa müdürü oğlu Bedreddin Günç. Ankara Fevzipaşa mahallesi No. 17 dükkânda A. Akdoğan. Tekirdağ Rafetpaşa caddesi Şeref sokağı No. 3 Muallâ. Ankara Sabuncu mahallesi Kublây sokağı No. 10 M. İlken. Bolu Baytar dairesi gardiyanı Sami Akın. Bursa Yenişehir Bay Ahmet Karatuğ oğlu Adil. İstanbul Pangaltı Muradiye mahallesi Göknar sokağı No. 33 Nimet. Sürmene Ziraat bankası muavini Emin Eren. Samsun Alemdar geçidi No. 5 evde Ayşe. İstanbul Polis ikinci şube direktörü kızı İsmet. İzmir Merkez telgraf muhabere memurlarından Arapsunlu Kemal Özbek oğlu Üstünel. İstanbul Şişli Halâskârgazi caddesi Miku apartmanı No. 7 Şermin E. Karan. Söke Harita posta komutanı yarbay Sırrı kızı Saadet.

Güzeller albümü: Zile Somalık sokağı No. 1 de Neriman Soydan. Ankara Başvekâlet daire ve levazım müdürü Bay Emin Sargın kızı Beria Sargın. Keskin Tüccardan Halil ıbrahim oğlu Ömer. Eskişehir Şimendüfer hastahanesinde hemşire Muazzez Tekcan. Ankara Gümrük ve inhisarlar vekâleti gümrükler tetk[illegible] müdürlüğünde Hakkı Sülünbe yanın[illegible] Lâle. Aziziye (Aydın hattı) Cemal Erg[illegible] ve Adnan kooperatifde. Çorum Hususi muhasebe bina ve arazi tahakkuk sekreteri Rıza Sabuncu. Tekirdağ Telgraf muhabere memuru Ali Evren. Bursa Delikfırın Ebisahme caddesi No. 16 Nüzhet. Ankara Ziraat bankası umum muhasebe istatistik servisinde H. Çarkacı. İzmit Kapanönünde No. 12 sebzeci Mehmet kızı Sıtkıye. İstanbul Gazi Osman paşa orta okulu 74 Nurettin İraktan. İzmir Karataş orta okulunda kapıcı Mehmet Demirer. Edremit İş bankasında F. Güvelik. Ankara İstasyon civarı Cumhuriyet un fabrikası arkası Yaşar bey apar[illegible] No. 201 (birinci daire) Bayan Hidayet. İstanbul Erenköy Tellikavak sokağı No. 26 Nermin Engür. Malatya Kadastro fen memuru Şahin. Tokat Nakliye bölük komutanı Ön. Yzb Feridun Acundeğer kızı Nermin. Sıvas Al. 24 Bl. 1 de bedelleri Tokatlı Ömer Mustafa. İstanbul Bostancı Bağdat caddesi Şamram Günahsız. İstanbul Kadıköy Yoğurtçu parkı karşısı No. 76 Bayan Şazi Türkel. İstanbul Acıçeşme Numan sokağı No. 3 Dürdane Durusoy. Ankara Sağlık Bakanlığı levazım şubesi memurlarından Nail Can kızı Güzin Can. Afyon Sağlık eczanesi Talha Ceylân Adana Şabaniye mahallesi No. 27[illegible] Huriye Akıncı. Antalya Basımevi müret tiplerinden E. Havva Taner. Denizl[illegible] Merzeci sokağı No. 8 Coşkunsel. Kırkağa[illegible] Muhasebei hususiye varidat memur[illegible] Hüsnü Akşit kızı Fatma. Erdek T. C. G[illegible] Zafer gemisi erbaş Niyazi Büngen. İstanbu[illegible] Fındıklı komutanlık karşısı Sıtkı bey apar[illegible]manı No. 2 Niyir Yetkin. İstanbul Kartal Şamandıra dispanser sıhhat memuru M[illegible] Tezel kızı Mediha Tezel. İstanbul Kan[illegible] Behire Akant. İstanbul Kadıköy Cavida[illegible] Binkaya. İstanbul Moda Kabuklucevi sokağı No. 29 Leylâ Ertaç. İstanbul Samatya Davutpaşa Yalıboyu 223 Nusret. İstanbul Ayvansaray Kundakçı sokağı No. 20 T. Zeren. İstanbul Maçka [illegible]ıci Gavan.

Yazı direktörü: Emin Refik Üzman   No. 37   15 Ağustos 1936   Basan: Resimli Ay Basımevi T. L.

UNIV. BIBL. TÜBINGEN
ZF 699 - 37/48

NEDİR BENİM SUHANİM?

Yazan; Nurallah Ataç

Masa başına oturmak için muhakkak ilhamı, kendilerine şekil vermemiz için bizi zorlıyacak fikirlerin gelmesini beklemek elbette tehlikelidir; bu, insanı çabucak sükûta, hiçbir şey yazmamağa mahkûm eder. Fikirlerin, hayallerin, hasılı söylencek şeylerin doğmak için biraz kurcalanmağa ihtiyacı vardır. Önünüzde dolmak istiyen beyaz bir kâğıd, satırlar çizmek istiyen bir kalem... Bütün bunlar bize söylenecek sözleri buldurur, yarattırır. Onları istekli görmek zaten kendi arzumuzu itiraf etmek değil midir? Yazacak birşey bulamıyorum diyen adam, kendisinde yazmak arzusu, hevesi olmadığını söylemiş olur, çünkü arzu, heves hemen hemen daima yaratmağa kâfidir.

Belki bunun ilân edilmesi doğru değildir; çünkü bir takım insanları, akıllarına her geleni beyaz kâğıda dökmeğe, ve bu yaptıklarını mazur göstermek ...de, mukavemet edilmez bir heves duyduklarını ileri sürmeğe sevkeder. Fakat ne çıkar? Varsın yapsınlar. Hevesleri gerçekse bir muharririn kendisinden ziyada karilerini düşünmesi lâzımgeldiğini, bunun için de vazifesi her aklına eseni değil; başka insanları da alâkadar edecek, onlara birşeyler öğretecek şeyler yazmak olduğunu er geç düşünecektir. Bu hakikate erdikten sonra da kurtulmuş demektir; artık yazacakları çok güzel, çok iyi olmasa bile değerden, alâkaya lâyık olmak meziyetinden büsbütün mahrum olamaz.

Yok, hevesi gerçek değil de bir özentiden ibaretse, arası çok geçmez, yanlışlıkla başladığı işi kendiliğinden bırakır.

İçinde bir zamanlar büyük şöhrete ermek hulyaları kurmuş olmaktan doğan tad ile, o şöhrete erişememiş olmanın bıraktığı acı kalır. Gösterdiği gayretin mükâfatı, ettiği hatanın cezası olarak bu, ona kâfidir.

Fakat yazı yazmağı muayyen zamanlarda görülür, daimî bir iş haline getirmenin de tehlikeleri vardır. Gerçi öyle çalışan adamlara da dolmak istiyen kâğıd, satırlar çizmek istiyen kalem birşeyler buldurur, «ilham eder»; ancak işleri mihanikîleştiği için buldukları da pek az farklarla biribirinin örneği olur. Fabrikada çalışan amele, dairesine giden memur gibi o da her gün aynı «işi çıkarmak» tan eza duymamağa, bunu gayet tabiî görmeğe başlar. Amele ve memur için belki bir meziyet olan bu hâl, onun için hiç şüphesiz ki bir kusurdur.

Şair Nedim: «Malûmdur benim suhanim, mahles istemez, — Farkeyler anı şehrimizin nüktedanları» diye öğünüyor. Haklıdır. Kendimize mahsus, bir tane içinden kolayca seçilebilecek bir eda edinmek bir şair, bir muharrir için elbette çok şereflidir. Üstadların, ne kadar uğraşılsa taklid edilemiyecek ve kendilerinin de isteseler bile gizliyemiyeceği bir üslûpları vardır. Siz, falan büyük ressamın tarzını taklid ederek ve onun imzasını atarak bir tablô yapsanız bile, işin ehli bu hileyi anlar, üstadın eserlerini imzasız da olsa keşfeder. Doğru, bu bir şereftir. Fakat bir bakımdan da o üstadların bir tarza, bir üslûba esir olduklarını, eserlerinin seri halinde yapılan malları andırdığını göstermez mi? «Kesemediğin eli öp de başına koy» derler; bir kere girdiğiniz yoldan bir daha çıkamamağı, üslûbumuzu değiştirmemeği bir meziyet saymamız da aceba yine bunun için değil midir?

Belki en yüksek sanatkâr her eseri ile yeni bir üslûp yaratabilen, Yunanlıların Proteos'u gibi şekli olmayıp da her istediği şekle girebilendir. Fakat öyle insanlar, Yunanlıların ilâhları gibi, ancak hayalimizde yaşarlar.

— Bay! Çorap kıralının köşkünü bilir misin?
— Ben onun şoförüyüm; ...asını niçin arayorsun?
— Bir hizmetçi istiyorlar-...ış ta?..
— Boş yere yorulma; orada ...ncak 20 ile 30 yaş arasındaki hizmetçilere iş vardır!...

— Azizim!.. Yalovada nasıl geçindin? Banyolarda iyice terledin mi?
— Bir yerde güzelce terledim amma, üzerinde (banyo) değil; (oyun salonu) yazılı idi...

Bayan — Bu bay denize hitaben neler söyleyip duruyor? Yoksa patlıcan mevsimidir, oynatmış mı?..
Bay — Yok canım; o şair Salim Mekkidir. Şiirlerini dinleyen bulamadığı için dalgalara okuyor.

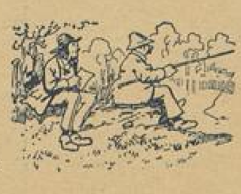

— Bay Enver!.. Bu gün de akşam oldu, birşeyler tutamadın. Burgazda yine alay başlayacak?..
— Ben onun çaresini buldum, tutanlardan satın aldığım balıkları, ben avladım diye yutturarak, Burgazlılarla asıl alayı ben ediyorum!..

Zeynep — Hüseyin! bayın yeni botlarını alıp yerine kendi eskilerini mi bırakıyorsun?
Hüseyin — Evet!..
Zeynep — Hiç olur mu?
Hüseyin — Olmayacak ne var? Dün akşam bay, bir misafirine: «Müslüman malı ortaklamaşadır» dememiş mi idi?.

Sabahın Alaca Karanlığında

Yazan:
KANDEMİR

Köprü sabahları tam dört buçukta açılırmış...

Ne olur ne olmaz, ihtiyatlı davranmak niyetile, biz üç buçukta Karaköyde hazır bulunduk.

Bütün gün üzerinde tramvayların, otomobillerin, arabaların mekik dokuduğu, mahşer gibi bir kalabalığın kaynaştığı köprü, zavallı, şimdi bir ikbal düşkünü gibi metrûk, kimsesiz...

Fakat muhakkak ki, bu şafak saatinde İstanbulun en güzel yeri burasıdır.

Çamlıca ardında gökyüzü ağarmağa başlıyor. Yer yer ışıkların titreştiği loş Boğaz ve Haliç sularında bir hülya âlemi seriliyor.

İnsan sağa mı, sola mı, bakacağını, gözlerini ne yanda dinlendireceğini şaşırıyor.

İstanbulu daha çok sevmek, onun eşsiz güzelliğini daha yakından sezmek isteyorsanız, tavsiye ederim, bir sabah karanlığı köprüye gidin ve günün doğuşunu orada görün...

Uyuyan bir şehrin üzerinde, onu uyandırmağa korkar gibi işte, taze, serin bir gün beliriyor.

Şirket ve Akay vapurları gövdelerini dubalara dayamışlar, sükûn içinde bekleşiyorlar..

Orta yerdeki demir direğin tahta merdivenlerinde kıvrılmış, büzülmüş, paçavralara sarılmış çocuklar, ihtiyarlar var...

Bir dilenci kadın, koynunda yavrusu, eli havaya açık uyuklaya kalmış...

Galata tarafından yalpa vura vura gelen, ve yarı yolda takati kesilerek parmaklığa dayanan, uzaklara dalan ve öylece kalan adam, belki bakmadan görüyor, belki görmeden bakıyor. Gecenin son artığı.

Eminönüne doğru, boş küfelerini sallaya sallaya geçen sebzevatçı merkeplerinin üzerinde, iki büklüm insanlar, sabah uykusunu tamamlıyorlar..

Kıvrıla kıvrıla uzanan Haliç sularının ortasında yırtık bir şerit gibi harap Unkapanı köprüsünün son döküntüleri...

Ötede açık kurşuni göğü yırtan kubbeler, minareler...

Hızla geçen bir taksinin camında, bir erkeğin göğsüne düşmüş, saçları darmadağınık bir kadın başı farkediliyor..

Birden bir düdük ötüyor..

Köprünün kıyıya bitiştiği noktaya üzerinde kırmızı bayrak sallanan bir sehpa kuruluyor, onun başına bir memur dikiliyor.

Ortada ek yerlerindeki demir kapaklar kalkıyor. Bir manivelâ dönüyor. Elektrik cereyanını bağlıyan teller kesiliyor. Demir çubuklu parmaklıklar yolu kapatıyor.

Artık ne gelen var ne, geçen...

Tam orta yerdeki büyük ağızlardan birine giren bir romorkör, suları çalkalıyarak pervanesini çeviriyor.

Ve girip çıkma ağızlarını ihtiva eden koca köprü parçası nazlı nazlı, aheste aheste Halice doğru kıvrılarak, Galata tarafında kalan kısma yanaşıyor.

Bir ânda İstanbulu Galataya bağlıyan ip kopmuş, ve Haliç bir çıkmaz sokak olmaktan kurtulmuştur.

Yemiş ve Azapkapısı kıyılarından ayrılan iri gövdeli motörler başlarını Marmaraya çevirerek suların üz erinde kayıyorlar.

Köprünün Galata tarafındaki parçası nın ucunda, bütün bu açılma kapanma ameliyesine nezaret eden Liman İderesinin, kolları ve kasketi sırmalı kaptanı, elinde saat konuşuyor:

— « Yarım saat Haliçtekiler çıkar, yarım saat de limandakiler Halice girerler.. Saat beş bu.

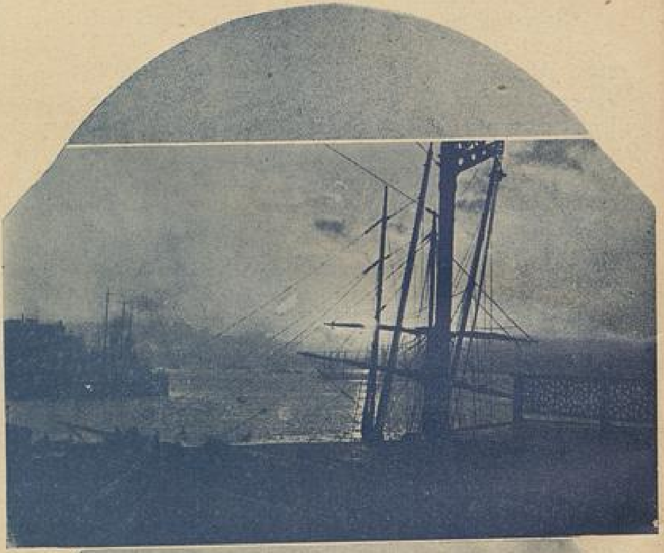

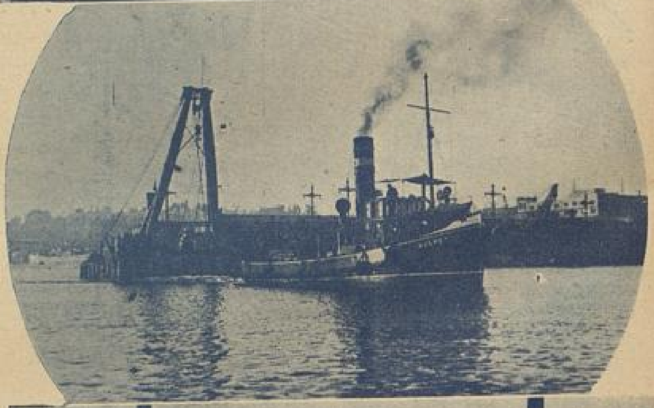

İstanbul - Karaköy Köprüsü !

çuk oldu mu, köprü de, Çanakkale gibi kapanır.. »

Gözleri fırıl fırıl dönen kaptan, ikide birde denizde bekliyen resmî motöre bağırarak emirler veriyor. Çünkü gelip geçen teknelerin riayet etmeleri lâzımgelen bir sürü kayıt ve şartlar var.

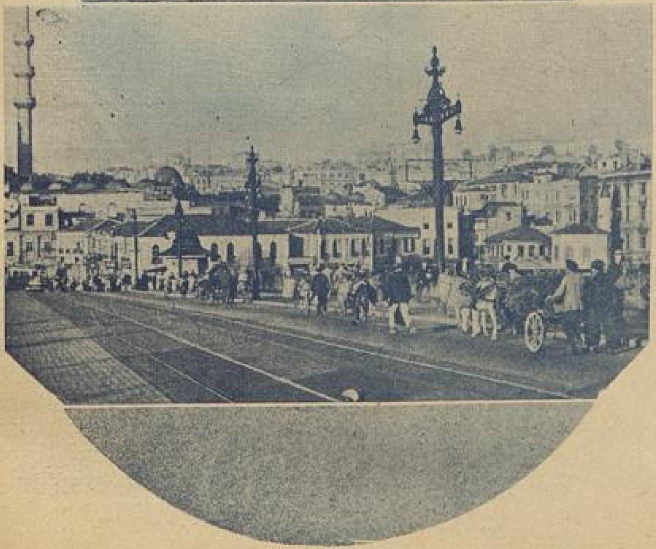

Bütün limanın sessizliğini, buradan geçen gemilerin motör seslerinden başka ihlâl eden çıt yok..

Kimbilir Anadolunun hangi uzak kıyısından gelen şu yüklü motörde, iri bir çoban köpeği havlaya havlaya sağa sola koşuyor..

Sonra, şamandırasını bırakmış şişkin gövdeli bir şilep, yavaş yavaş ilerleyor. Hayalinizi bir parça yorarsanız, bunu bir kanal yolcusu farzedebilirsiniz..

Kaldırım taşlarının ve tramvay raylarının koptuğu noktada, geçen vapurun kaptan köprüsü süzülüyor, arkasından kapkara bacası ve havaya fırlamış uzun direği geliyor..

Su görülmediği için, göz, bile bile kendini aldatıyor, ve bu, efsane karada yürüyen bir vapur vehmini veriyor.

Artık tehlikesiz, korkusuz, köprü kaldırımlarında dolaşabilirsiniz..

Günün yirmi üç saatinde bir sırat köprüsü olan bu yol, şimdi yalnız bir saat için bir çöl gibi bomboş..

Ve insanların çekilip gittiği bu demde, burada, sade, kaldırım taşlarını gagalıyan güvercin sürüleri var.

Müteharrik parmaklıkların örttüğü sahanın öbür tarafında ise, İstanbulun en erkenci esnafı öbek öbek toplanmışlar yarenlik ediyorlar.

Kaldırım kenarlarına çömelmiş işci kadınlar bir tatlı sohbete dalmışlar...

Biri, karşısındaki yeldirmeli ihtiyara soruyor :

— « Şimdi köprü açık mı, kapalı mı?

— « Gözün kör mü ayol, açık işte..

— « E, açıksa ne duruyorsun, geçsene...

— « Delinin zoruna bak.. gemilere açık, bize değil...

Öteki incecik cıgarasından bir geniş nefes daha çekerek, başını iki yanına sallıyor :

— « İlâhi Hanife teyze.. şunun doğrusunu söylesene.. açık köprüden bile geçemiyoruz işte.. Herşey kısmetimiz gibi kapalı.. Öyle değil mi ?

Öteki bu felsefeyi kavrayamıyor :

— « Sözünü yeller alsın.. Ne diye kapalı olacakmış kısmetim.. Sabah sabah insanı günaha sokma kadın..

Simitçiler, börekçiler, yemişçiler köprü üstünde garip bir pazar kurmuşlar..

Acele işi olanları sandallar, kıyıdan kıyıya taşıyorlar.

Ve en «sonra gelir bezme ekâbir» dedikleri gibi, limanın en kodaman vinci bir romorkörün arkasından Halice giriyor.

Bir düdük daha ötüyor...

Köprü ağzının altındaki romorkör yine işleyor...

Ve Halicin kapısı bir eski kervansaray kapısı azametiyle yavaş yavaş kapanıyor.

Tam bir saat bekleyebilmek sabrını göstermiş olanlar, şimdi vaktin nakit olduğunu anlamış iş adamları halile, itişe kakışa koşuşuyorlar...

Arkadan küfeli merkep sürüleri, çekçek arabaları biribirini kovalıyor.

Ve bir ân, tramvaysız, otomobilsiz köprü, bir köy meydanını andırıyor.

Gelecek Sayımızda
KANDEMİR'in
İSTANBUL Göklerinde
Nasıl Uçtuk?...

YAZAN:

MAHMUD YESARİ

"Toplan!" Borusu

«Aydın», Liseler kampından, eve izinli dönmüştü; neş'esizdi.

— Çok mu yoruluyorsunuz? diye sordum.

— Hayır, enişte, dedi.

Halinde vücut yorgunluğundan çok, iç üzüntüsünün yorgunluğu vardı.

«Aydın», bize anlattı:

— Talimde, yürüyüşlerde, yorulmuyor değiliz. Fakat iyi uyuyor, iyi dinleniyoruz. Hele teneffüs zamanlarımız, çok alaylı, çok eğlenceli geçiyor... Muzip arkadaşlar, biraz safça arkadaşlara, öyle antika şakalar yapıyorlar ki, gülmeden kırılıyoruz.

Okumaya başladığı zamanlar, yatı mektebine hiç ısınamayan, altı ay güç duran «Aydın», kamptaki yatı hayatını yadırgamamıştı:

— Günlerin nasıl geçtiğinin farkında olmıyoruz.

«Aydın», tekrar durgunlaşmıştı:

— Evelisi gün, kamp komutanının on iki yaşındaki oğlu öldü... Epidir hastanede yatıyormuş...

«Yılmaz», meraklandı:

— Hastalığı, ne imş, ağabey?

«Aydın», düşünür gibi durdu:

— Söylediler amma, hatırımda kalmadı, Yılmazcığım...

Kafasının, yalnız bu hastalıkla dolu olmadığı belliydi:

— O sabah, komutan mektebe gelmedi..

«Aydın», hepimizin yüzüne ayrı ayrı baktı:

— Kamp komutanı, çok iyi bir adam... Sırasına göre sert, sırasına göre tatlı... Baba adam... Bağırmaya mecbur oluğu zamanlarda bile, kırmıyor, incitmiyor. Sertliğinde bile bir tatlılık var... Hep güler yüzlü... Onun emri altında çalışmak, insanı, hem yormuyor; hem de neş'e veriyor.

«Yılmaz», tekrar sordu:

— Peki, ağabey, komutanın çocuğu ne oldu?

«Aydın», hüzünle gülümsedi:

— Cenaze, hastaneden kaldırılacakmış.. O gün, kamptaki talebenin hemen hepsi cenazeye gitti... Küçücük bir tabut... Ellerimizin üstünde götürdük... Komutan ağlamıyordu. Garip değil mi, onun ağlamaması, bize daha çok dokunmuştu. Arkadaşlarıma bakıyordum; en yaramazlar, en haşarılar, en şakacılar bile susmuşlardı... İçimizde, dokunuversek ağlayacaklar vardı... Komutan, yine o, herzamanki tatlı, güler yüzile bakıyordu. Cenazeyi götürdük, hazırlanan mezara bıraktık... Selâma durduk; son saygı borcumuzu yaptık...

«Aydın», artık gülmüyordu:

— Biz, bu ölen çocuğu tanımıyorduk... Akrabamız, arkadaşımız değildi... Yüzünü bile görmemiştik. Amma, öyle acımıştık ki... İçimizde, gözyaşlarını tutamayanlar bile vardı. Cenazeden dönerken komutan:

— Yoruldunuz, çocuklar!

dedi. Ağlamıyordu; gözlerinde yaş yoktu; bize:

— Yoruldunuz, çocuklar!

Derken, sesi titreyordu. Mektebe, bizimle beraber dönmedi. Mektepteyiz amma, mektepte sayılmayız ki . . . Kamptayız ... Kampta süel disiplin var. Komutan, kampta olmadığı için, mektep yaramazlıklarına başlayabiliriz ya? ... O gün, hiç haşarılık eden olmadı... Onun yokluğunu belli etmedik. Hani, içimizden biri olsun yaramazlık etmek isterdi ya!.. Hayır! Sanki aramızda sözleşmişiz gibi, sessiz, sakin oturduk...

Genç çocuk, kendisinin ve arkadaşlarının duygularının temizliğinden şüphe edilmemesini istiyormuş gibi, doğruldu:

— Vallahi, bu, yapmacık değildi. Hem, kime karşı yapmacık yapacağız? Komutanın ağlamayışı, çocuğunu kaybettiği; içi yandığı bir günde, yorulup yorulmadığımızı düşünmesi, bize çok dokunmuştu.

Bizi, kampta uslu durdurtan, onun tatlı dili, güler yüzü idi:

— Yoruldunuz, çocuklar!

derken, asıl evlâdından ayırt etmiyordu bizi. Üç, beş gün için de olsa, biz de, babalarımızdan analarımızdan, kardeşlerimizden ayrı idik. Komutanın bizi, evlâdı gibi tutması, geçici öksüzlüğümüzü unutturuyordu.

«Aydın» ın gözleri dolu dolu olmuştu:

— Ertesi gün, yani dün sabah, komutan kampa geldi... Onu, görünce, hepimiz merakla bakmağa başladık. Düğün evinden gelmiyordu ya... Evinde de ağlamamışmı idi? O, ağlamasa bile, çocuğun annesi, akrabalar, göz yaşlarını tutabilmişler miydi? Komutanın yüzü, yine her zamanki gibi gülüyordu; gözleri de kızarık değildi. Hepimizi gülerek selâmladı; şakalaştı.

Genç çocuk, anlatırken, hâlâ gideremediği bir şaşkınlık içinde idi:

—Komutanın sinirlerindeki kuvvete şaşıyorduk... Hani, vurur, kırar; asar, keser; bağırır, çağırır; barut gibi bir adam olsaydı, gözlerinin kuruluğunu pek o kadar umur etmiyecektik... Çocuğunu seviyordu; biz, ona karşı, yedi kat yabancı iken, çocuğu imişiz gibi bakıyor; düşünüyordu. Çocuğunu gömdüğünün ertesi günü de, erkenden vazifesi başına geliyordu. Haydi, vazifesi başına gelsin, gelmeğe mecbur olsun... Gülmeğe de mecbur değildi ya... Surat asamaz, aksilenemez miydi?

Babası, gülmekten kendini alamadı :

— Aydıncığım, sen, ne kadar ince düşünüyorsun !..

«Aydın», bu şakaya kırılmış gibi baktı; babası; hemen ilâve etti:

— Hayır! Şaka etmiyorum, Aydın! Yalnız, bu mesele, seni ne kadar meşgul etmiş... Ne kadar ince düşünmüşsün; ona, hayret ediyorum ! Soruşum, ciddi ! Gücenme !

«Aydın» da gülümsemeye mecbur olmuştu :

— Ben, yalnız düşünmedim, babacığım... Bu, bütün arkadaşların içine dert olmuştu; hepimiz, birden düşündük!

Babası, gülümsiyordu:

— Şöyle söyle ...

«Aydın», devam etti:

— Gülmek, ağlamak emrolmaz ya ... İnsanın içinden gelir... Komutan, vazifesi başına erkenden, ve güler yüzle gelmişti.. Baba, ne dersin, komutanın bu hali, bize daha fazla dokundu...

Annesi, içini çekiyordu:

— Ben, daima söylemez miyim, Aydıncığım? tatlı dil, güler yüz, dünyada her kuvvetten fazla tesir eder.

«Aydın», buna inanmıştı; başını salladı:

— Toplanma, zamanımız gelmişti.

Askerlik, kamp, ordugâh, talim lakırdısı açıldı mı, benim çeyrek asır evvelki askerlik hatıralarım uyanır:

— İçtima mahallinde toplandınız?

«Aydın», yüzüme baktı; ve beni kırmamak için, gülümsedi :

— Her günkü yerde toplanacaktık... Toplan! Borusu çalınır, öyle toplanırız.

Yine durmadım, sözünü kestim:

— Cem ol ! Borusu...

«Aydın», nezaketi bozmayor:

— Evet, enişte, Toplan! Borusu.. İzcilikten borazanlarımız var... Komutan, borazanı çağırdı; emir verdi. Borazan, vaziyet aldı, boruyu çalacaktı; soluğu mu yetmedi, nedir? Borunun sesi hiç ötmedi... Yüzü kızardı, tekrar üflemek istedi. Komutan, elile işaret etti :

— Dur, sıkma kendini...

Dedi, boruyu çocuğun elinden aldı ve Toplan! Borusunu çaldı!

* * *

On iki yaşındaki çocuğunun öldüğü gün ağlamayan; cenaze taşıyan kamp erlerine:

— Yoruldunuz, çocuklar !

diyen ve ertesi gün, gözleri kuru, yüzü gülerek vazifesi başına erkenden gelen, ve Toplan! Borusu çalan komutan, genç yüzbaşı gözlerimin önünden gitmiyor!

Çok şey yazabilirim ! Fakat onun sadeliği içinde, çok şey söyleyen, ve duyuran hareketi, susuşu.. beni yazmaktan utandırıyor !

* * *

Daha kampa çıkmak yaşına girmeden ölen çocuk; Karacaahmedin servileri altında yatan küçük ölü, her halde, genç liselilerin kampında çalınan, bu «Toplan!» Borusunu duymuştur!

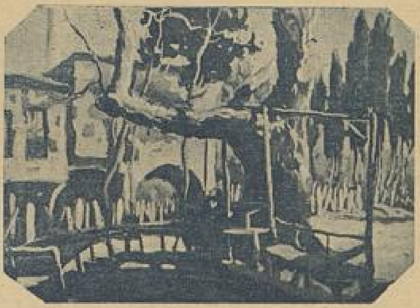

Büyük Ölülerimizin Son Sözleri:

Namık Kemal :

Ölümünden altı saat önceye kadar kitap okumuştur. Gündüz bile etrafını göremiyecek derecede gözlerinin feri kaçmıştı. Ölüm döşeğinde iken beş lâmba, on dört mum yakıldığı zaman, ancak görür gibi olmuştu.

Ateş içinde yanıyordu. Bu halinde bile, titreyen sesile :

— Bana Viktor Hügonun Sefillerini veriniz !

Dedi. Bu romandan bütün bir bahsi yüksek sesle okudu, eserin güzelliklerini etrafındakilere anlattı:

Ve son mütalea onu yormuştu :

— Biraz dinleneyim, belki bir parça da uyurum. Kitap, bıraktığım yerde açık kalsın, tekrar devam ederiz.

Dedi, yatağına uzandı, ateş içinde yanan başını yastığa koydu. İşte bu, son istirahat, en son ve en derin uyku oldu.

Maarif Vekili Mustafa Necati :

Son demlerinden birkaç dakika önce arkadaşlarını sormuştu. Bu «Arkadaşlar!» sözü onun ağzında çok geniş bir mânaya delalet ederdi. Son defa « Arkadaşlar ! » diye andığı şey, bütün bir meslek, bütün bir memleket gençliğidir.

Necati, ölümüne takaddüm eden bütün geceyi, millet mekteplerine ait tertibat ve teşkilâttan bahsederek geçirmiştir. Son nefesinde de :

— 1 kânunsani, 1 kânunsani !.. diyerek gözlerini kapamıştır.

Enver Naci

Yıldızların En Genci ve En Şuhu:

LİLİANE DİETZ İSTANBULDA

Yarım Aya Anlatıyor:

Okuyucularımızdan, Jozef Schmit'in ikinci filimi olan (İlkbahar şarkısı) nı, görenler Lizetta rolündeki sarı yaramazı hatırlarlar. Hani Jozef kendisini seviyor sandığı halde, o, piyanist ile sevişip evlenivermişti.

İşte beyaz perdede seyrettiğimiz Lizetta, yani asıl adı ile «Liliane Dietz» onbeş gün önce İstanbula gelmişti.

Lilianın İstanbula geldiğini duyunca, kendisile (Yarım Ay) okurları hesabına konuşmağı düşündüm. Fakat, İstanbulda birkaç gün kalacağını bildiğim için, hemen ilk günlerde değil de, gideceği zaman konuşmağa karar vermiştim.

Liliane Dietz, ancak iki sene vardır ki Alman san'at alemine doğup parlamış bir yıldızdır. İlk filmi (İlkbahar şarkısı) idi. İki sene önce bu filimde kendisine eş olan Jozef Şmit de, bir ara İstanbula gelmiş; kendisile uzun boylu konuşmuştum. O zaman (İlkbahar şarkısı) filmi daha çevrilmemiş, fakat çevrilmek üzere hazırlanmıştı.

Jozefe: «Yeni filim çevirecek misiniz, ve partöneriniz kim olacak?» diye sormuş ve şu cevabı almıştım:

— Yeni filmimi hemen dönünce çevireceğim; bana eş olacak yeni bir yıldızdır. (Dünyayı dolaşan şarkı) da beni tanıdınız. İkinci filimde de Liliane Dietzi tanıyacaksınız.

Lilian Dietz bu filimden sonra iki filim daha yapmıştır.

Son filiminin adı (Tuna Melodisi) dir ki, önümüzdeki sonbahar mevsiminde seyredeceğiz.

Lilian, güzelliği ile sade genç erkeklerin kalplerine yerleşmekle kalmamış; san'at hayatında da büyük bir sükse kazanmıştır. Şimdi Almanyada ona (Avrupanın Cin Harlovu) diyorlar.

İstanbula geleli bir hafta olmuştu. Bir perşembe günüydü. Oturduğu otele gidiyordum. Saat iki buçuk kadar vardı. Birdenbire yolda kendisine rastladım. Bir kuaföre saçlarını yaptırmağa gidiyormuş. Akşam saat altıda otelde buluşmak üzere sözleştik ve ayrıldık.

***

Ben altıdan biraz erken gitmiştim. Otelde, gazeteci olmayan bir arkadaşa rastladım:

— Bu saatte buralarda ne arıyorsun? mutlaka gene bir dalgan vardır?!..

Dedi. Gazeteci olmadığı için, ziyaretimin sebebini saklamağa lüzum yoktu.

— Aman!.. ben de beraber bulunayım da, şu artisti yakından bir göreyim?.. Diye ilâve etti. «Peki» dedim hep beraber beklemğe başladık.

Saat altıyı on dakika geçmişti. «Acaba, dedim; Bayan Dietz beni atlattı mı ?». Daha bu sorgu kafamdan geçerken, beyaz denecek kadar sarı saçları, küçük şapkasının altından omuzlarına kadar dökülmüş, ahenkli ahenkli bir yürüyüş ile kapıdan girdi. Hemen karşıladık. On dakikacık gecikmesinden dolayı bizden on kere özür diliyordu. Odasına gidip elindeki çantasını bırakmağa bile lüzum görmedi; hep beraber Parkotelin denize nazır salonuna geçerek konuşmağa başladık.

Ben, lâfı alman gençliğinden açtım. Türk gençliği ile aralarında bir fark görüp görmediğini sordum?. Bütün hali kan Almanlar gibi (temizleme rejimi il şimdi hepsi hali kan ya!.. ne ise... hemen Hıtlerizmde ve Alman gençliğinin disiplinli hareketinden daima genç ruhlu olduklarında uyuşuk insanlar o madıklarından bahs imkân bulmuştu.

Bir sinema artisti ile siyasî mülâkat yapmamak için, her nekadar pekaz görmüş ve tanımış ise de, yine bir parça Türk gençliğinden bahsetmesini rica ettim.

— Çok gürbüz ve çapkın olmakta, bizden üstün olanları yok değil!.. dedi.

Bilhassa esmer, kara gözlü, siyah saçlı Türk gençlerinin, unutulmaz şeyler olduklarını anlattı. Ve güzel bir gülüşle açılan ağından hafif hafif şu sözler döküldü :

— Ama geceleri çok dolaşıyor.. oldukça geç yatı yorlar!.. değil mi?

Bu cümlesile, gençliği biraz fazla zevke düşkün gördüğünü, anlatmak istiyordu. Bu sözler, gençlik hesabına beni biraz düşündürdü ama, onunla beraber ben de güldüm. Bu sırada kulağımızın dibinde (Yarım Ay) ın objektifi kuruluyordu. Başımızı o tarafa çevirirken, çıt diye resmimizin çekiliş sesini duymuştuk.

Mevzuu, aşk bahsine çevirirken, gene Almanyaya temas ederek sordum :

— Almanlar aşkı nasıl telâkki ederler? Galiba bütün suallerime yeni rejimden bahsederek cevap vereceği anlaşılıyor:

— Yeni rejim; Alman gençliğinin kalp işlerine yardım ettiği kadar, belki hiç birşeye yardım etmemiştir. Çünkü rejim, genç çiftlerin, tanışıp anlaşınca, hemen evlenmelerini ister. Sevişen çiftlerin de en ideal arzusu da budur. Zaten her yerde böyle değil midir?İşte Almanyada yeni rejim sevişen anlaşan çiftlerin, evlenme arzularını tatbike imkân verdiği ve yardım ettiği için, kazanmadığı bir tek Alman kalbi yoktur. Hem bu bir memleketi meselesi değil midir?

Mevzu sevda kapısını çalınca, şimdiye kadar sevip sevmediğini sormadan duramadım. Anlattı :

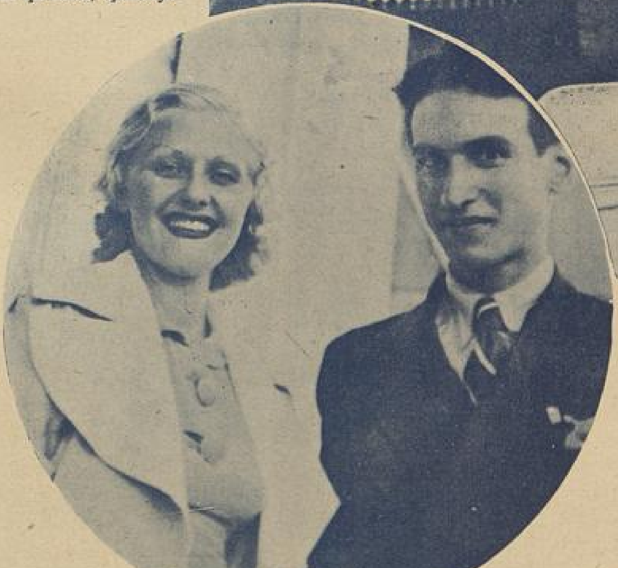

— Ben, sevmeyen bir genç, pek tasavvur edemiyorum. Çarpan bir yürek olur da, nasıl durur? 3 sene var, çok iyi anlaştığım genç bir Alman delikanlısını sevdim. O da beni seviyordu; uzun zaman seviştik.

Cümlelerini bitirdikçe duruyor.. belki bu duruşlarda, bir lâhzacık, geçen günleri yaşıyor gibi, tatlı tatlı dalıyordu.

Gözlerim , ince uzun parmaklarına takıldı ; güzel mavi taşlı bir yüzükten başka bir şey göremedim. Zeki kız, gözlerimin bir nişan halkası aradığını hemen sezdi.

- Nafile aramayın..yazık ki o aşk ta.. birçokları gibi gayesine varamadı; dedi.

Gazetecilik mesleğimde bir fedakârlık yaparak, onun hayatının bu mahrem perdesine el sürmek istemedim...

Bu bahiste kalsaydık belki de üzülecekti; çünkü, yüzünden hiç eksilmeyen tebessümü kesilmişti. Bu şen ve sevimli yüzden ayrılmaması lâzım gelen o güzel tebessümü iade etmek için, hemen konuşmanın yolunu değiştirdim. Ben kısa sualler soruyorum, o da kısa kısa cevaplar veriyor :

— İstanbulu nasıl buldunuz, beğendiniz mi ?

— Hiç İstanbul beğenilmez mi ! Siz, belki her zaman içinde oturduğunuz için, güzelliklerine alışmışsınızdır. Fakat, İstanbulu.. Boğazı.. Adaları yeni gören bir insan hayran olur. Bir daha ayrılmak istemez. Ne yazık ki gene ayrılır!...

— Daha kaç gün buradasınız ?

— Cumartesi akşamı gidiyorum.

— Buradan nereye gideceksiniz ?

— Daha belli değil... ya Bulgaristana, ya Yunanistana; iki taraftan da angajman bekliyorum.

— İstanbulda kaldığınız müddetçe nasıl vakit geçirdiniz?

[Arkası 29 uncu sayfada]

RAHMETLİNİN YADİĜARI

Cemil Yahya, pek rabıtrsız, çok beceriksiz bir adamdı.

— Eyvah, pardon azizim !

— Aman, affedersiniz azizim!

Cümleleri dudaklarından hiç eksik değildi. Zira, bir mahalde bulunurken, mutlaka bir salpaklık yapar, bir çam devirir, bu yolda bir mazeret göstermeğe mecbur kalırdı.

Onun bu halini, artık herkes öğrenmişti. Adı münasebetsize, patavatsıza çıkmıştı. Bu yüzden dolayı da, halâ evlenememişti. Yaşı otuz beşi geçtiği halde bekârdı.

Beş altı sene evvel, hayli güzel bir kızla, hemen hemen baş göz olmak raddesine gelmişti. Kızın anası, babası, Cemil Yahyayı beyenmişlerdi. O sıralarda, bir baloda buluşmuşlardı.

Cemil, müstakbel karısını dansa kaldırmış, iki adım atar armaz, kızın eteğine basıp baştan aşağı yırtmış; etraftakiler kahkahaları koparırlarken, kız salondan dışarı fırlayıp yemini basmıştı :

— Vallahi, kendimi öldürürüm, bu salpak herifi istemem !

Bir başka defa, yine bir mecliste, Cemil Yahya, gayet kibar bir hamfendiye prezante edilmişti. Hamfendinin, çok şeker bir gelinlik kızı da yanındaydı Cemili gözleri kesmişti.

Dereden tepeden konuşurken, eğlence yerlerinden bahis açıldı. Şehir tiyatrosundan, Halk operetinden lâfa girişildi. Söz arasında, Cemil demez mi ki :

— Ben Naşide bayılırım, o, bir çaçaron kaynana taklidi yapar ki, gülmeden âlemi bayıltır !

Hamfendi, derhal somurtarak kapı dışarı fırlamış :

— Böyle bayağı herifterle ünsiyet esasen zaittir ! diyerek kızını alıp başka masaya savuşmuştu.

Cemil Yahyanın münasebetsilikleri kaleme gelmezken, tuhaf değil mi, çok kimse yine ona toz kondurmazdı : «Allah için fevkalâde kâmil, eşi emsalı bulunmaz bir erkek» derler, «böyle bir adama düşen kadın, billahi bahtiyardır» diye söylenirlerdi.

***

Taze dul bayan Mebrurenin hizmetçisi salona girip hanımına yavâşçacık fısıldadı:

— O yumuşak yakalıklı, saçsız bay geldi!

Bayan Mebrure, derhal yerinden fırladı:

— Bay Cemil Yahya mi ?.. Nerede ? Niçin buraya buyurmıyor ? Ve dörtnalle dışarı koştu.

— Teşrif etsenize gözüm... Bilseniz ne kadar memnun oldum; buyurunuz!

İzzet ve ikramın son numarası... Cemilde de mukabele :

— Aman efendim, rahatsız olmayınız; bendeniz yabancı mıyım ki?

Cemil Yahya, salondakilerin bıyık altından gülüşleri arasında, sevine, sevine içeri girdi. Ev sahibi, misafirine en itibarlı yeri göstermişti.

Dereden tepeden konuşmağa başladılar. Bayan Mebrure, hakkıyle bir salon kadınıydı; mirikelâmdı. Herkesten çok o söyleyor, söyledıklerini dinletiyor, ve herkesi susduruyordu.

Cemil Yahya, koltuğunda büzülmüş, boyuna : « Evet !.. Tabii !.. Hay hay !.. » diye cevaplar veriyordu... Aynı zamanda da, düşüncemede :

— Bu taze dul, ne eşi emsali bulunmaz bir kadın... böyle bir parçanın kocası olmak en büyük nimet değil de nedir ?.. Ev enmiye bir talip olsam mı dersin ?

Bu esnalarda, zihnini daha derin kurcalıyor, hatunun hayatını bir süzüyordu.

Merhum kocasının çapkın, sefih bir adam olduğunu işitmişti. Karısına etmediği eza, cefa kalmadığını duymuştu.

Misafirinin susuşunu gören Bayan Mebrure sordu :

— Niçin susuyorsunuz Bay Cemil ?

Cemil, yine çamı devirdi :

— Hamfendiciğim, rahmetli zevceniz aklıma geldi. Ne yakışıklı, aslan gibi bir erkekti.

Kadın bozulmuştu. Herkes onlara bakıyordu. Cemil ilâve etti :

— Ölmüşlere rahmet okuyalım amma, toprağı nur olsun, pek başka bir adamdı.

Mebrure Hamfendi, bu sözlerden zedelenmişti ;

— Rica ederim, maziyi karıştırmayınız!

Misafirler araya girdiler, bahsı değiştirdiler. Cemil Yahya, hâlâ pot kırdığının farkında değil... Sehpadaki tablaya cıgarasının külünü silkerken, kolunu mu gerdi, ne lodu? bitişik masanın üstündeki porselen bir bibloyu yere düşürdü.

Bayan Mebrure haykırdı :

— Eyvahlar olsun, maymunum tuz buz oldu :

Tutuşmuş gibi çırpınıyordu :

— Gördünüz mü olanı şimdi ?.. felâkete uğradım. Mahvoldum, öldüm.. bu maymuncuk rahmetli kocacığımın yadigârıydı. Bilhassa bana almıştı: «Bu, benim sana bir hatıram olsun!» demişti..

Gözyaşları içinde, hıçkıra hıçkıra yolunuyordu.

Misafirler, hizmetçiler kolonyalar, limonlar koşturdular. Yere düşüp param

— Bütün Beyoğlunu, İstanbulu içini çarh çevirdim... Merhum zevcinizin yadigârı olan maymunun bir eşini bulamadım!

parça olan maymun, bir karış boyunda porselen bir bibloydu.

Cemil Yahya, maymunun kırık parçalarını cebine doldurdu. Ertesi gün işini gücünü bırakıp Beyoğluna koştu. Meramı, o maymunun bir eşini bulup getirmek.

Dükkân dükkân, mağaza mağaza gezdi. Başvurmadığı yer kalmadı. Bütün Beyoğlu, Çarşıdaki antikacılar, Fincancılar yokuşundaki tabakcı ve çanakcılar...

Hayvana ait bibloların türlüsü mevcut, koyunlar, inekler, develer, domuzlar, fareler; fakat maymun yok.

Cemil Yahya, tam üç ay kimselere görünmez oldu. Avrupa ticarethanelerinden kataloglar getirtti. Amerikaya, Japonyaya bile mektuplar yazdı. Porselenden bir Maymun biblosu bulamadı gitti.

Nihayet meyus oldu, sabrı tükendi gitti. Her çibadabad, her şeyi göze aldı. Bir gün kalbi çarparak, bayan Mebrurenin apartmanına düştü.

Hane sahibesi, bizzat kapıdan karşılamıştı.

— Neredeydiniz, kayıplara mı karıştınız?. Bizleri bu kadar da yakadan atmak reva mı?

Cemil, içeri daldı. Yine misafir dolu salonun yan koltuklarından birine yerleşti. Bir pot kırmamak için, kendini denk alarak oturdu.

Bayan Mebrure, şimdi daha çok süslüydü. Baştan aşağı geydiği siyahları atmış, kendine o kadar çeki düzen vermişti ki, âdeta 20 yaşında bir civan . . . yeşil dallı krem emprimeleri içinde göğüs dekolte mi dekolte; kolları omuz başından çıplak.

Cemil Yahya yutkunuyor. Böyle bir kadınla evlenmek hayatın en büyük saadeti... Kekelemeğe başladı :

— Bütün Beyoğlunu, İstanbul içini çarh çevirdim. Merhum zevcinizin yadigârı olan maymunun bir eşini....

— Neredeydiniz? kayıplara mı karıştınız? Bizleri bu kadar yakadan atmak olur mu?..

Yazan:

SERMET MUHTAR

Muhatabı, omuz silkerek sözünü kesti:

— Rica ederim, eski defterleri açıp sinirlerimi ayaklandırmayınız. Kocamdan bahsetmeğe hiç lüzum yok..

Cemil şaşalamıştı; öteki devamdaydı:

— Evet, doğruyu söyleyeceğim. Merakım, içimdekini ap açık bildirmek. Kocama çok yandım; çok gözyaşları döktüm... Gözüm dünyaları görmedi; genç yaşımda kendimi helâk ettim, fakat...

Cemil Yahya :

— Allah rahmet eylesin; gariki nur olsun ! . . .

derken kadın yine devam ediyordu :

— Ne yazık ki hepsi boşuna imiş . . . Onun bana yapmadığı eza ve cefa kaldı mı ki ?.

Ve bayan Mebrure fena halde coştu :

— Neler yapmadı neler ?.. Üstüme odalıklar mı almalar.. Beyoğullarında çifte çifte metresler mi tutmalar.. Evime gelen rum, ermeni hizmetçilere, hattâ Habeş, Arab bacılara mı sataşmalar . . . Üstelik içkisi, kumarı; babamdan, dedemden kalan malımı mülkümü har vurup harman savuruşu... Şimdi, şu dakikada, ona en büyük diş bileyen varsa o da benim... Sağ olaydı vallahı bir kaşık suda boğardım...

Cemil Yahya :

— Filvaki, orası öyle hamfendiciğim!. Pek doğru, ayni hakikatı söylüyorsunuz; yerden göğe kadar haklısınız iffetvesimem!.. diye kem küm ederken, karşısındaki şuh bir kahkaha savurdu :

— Sahi, o mendebur maymunu bulacağım diye Beyoğlunu, İstanbulu dört mü döndünüz ? Ta Amerikalara, Japonyalara mektuplar mı yazdınız ?.. Lûtüfkârlığınıza diyecek yok; vallahi çok naziksiniz !.

Cemil Yahya, bu sözlere reveranslar yaparak büklüm büklüm bükülürken, yanı başındaki masaya çarpıp üstündeki Çin vazosunu paramparça etmez mi ?

— Aman, affedersiniz, yine bir halt ettim !

derken Bayan Mebrure cevabı yapıştırdı:

— Hiç tetiğinizi bozmayın, zerre kadar hükmü yok azizim. Bu kirli suratlı vazo da, o mendebur maymun gibi kocamın yadigârıdır.. Elinize sağlık, kırın. Siz kırmayaydınız, ben parçalıyacaktım... Onun hatıralarından artık gına geldi. Kökleri kazılsın da ben de kurtulayım bari...

***

Bu tarihten bir hafta sonra, Bay Cemille Bayan Mebrurenin nikâh kâğıdları, Belediye dairesinde askıya kondu. Evlendiler.

KÖY İZLERİ

IV

Öksüz Ördekler

Dişi bir hindimiz vardı. Süt gibi beyaz tüyleri, kırmızı ibiği, her dakika değişen boynu, şişman vücudile, kara hindilerden daha sevimli bir hayvandı.

Kuluçka zamanı gelince, ana hindi, yumurtladığı beş altı yumurtanın üzerine yattı.

Beyaz ana hindi, günlerce yatacak, vücudünün sıcaklığını verecek, kırlardan, güneşten mahrum kalacak, ve kalktığı zaman arkasından beş altı yavru gezdirecektir.

Halbuki bir hindi, otuz tavuk yumurtasını çıkarabilirdi. Annemle konuştum, hindinin kanatları altına, yirmi ördek yumurtası koymağa karar verdik.

Komşularımızın güzel ördekleri vardı, onlardan yumurta aldık. Ana hindinin kocaman yumurtaları yanına, mat, mavimsi renkli, sivri uçlu ördek yumurtaları sıraladık.

Evin altındaki odada, bir gaz sandığı içinde yatan ana hindiyi her gün yemliyor, su veriyor, yumurtaların üzerinden kaldırarak gezdiriyordum.

Böylece günler geçti. Civcivler yumurtaları çatlatmağa başladılar.

Bir sabah hindinin yanına gidince, beyaz kanatlarının altından taşan cıvıltıları duydum. Kanadını kaldırarak baktım. Samanların üzerinde, kanarya rengi minimini ördeklerle, kurşunî tüylü hindi yavruları kıpırdıyorlardı.. Ana hindinin gerdanı her dakika renk değiştiriyor, büyük bir kurumla:

— Plapli, pli, pli,

Diye bağırıyor, yavrularını kaldırmağa teşvik ediyordu.

Gaz sandığını iki ucundan tutarak bahçeye çıkardım, hindiyi kaldırdım. Zavallı hayvanın ayakları tutmuyor, fakat ana olmanın keyfile kuvet bularak gezmek istiyordu.

Yavruların hepsini analarının yanına bıraktım. Bunlar, oyuncak civcivlere benziyorlardı. Beyaz ana hindi, sallana sallana yürüyor:

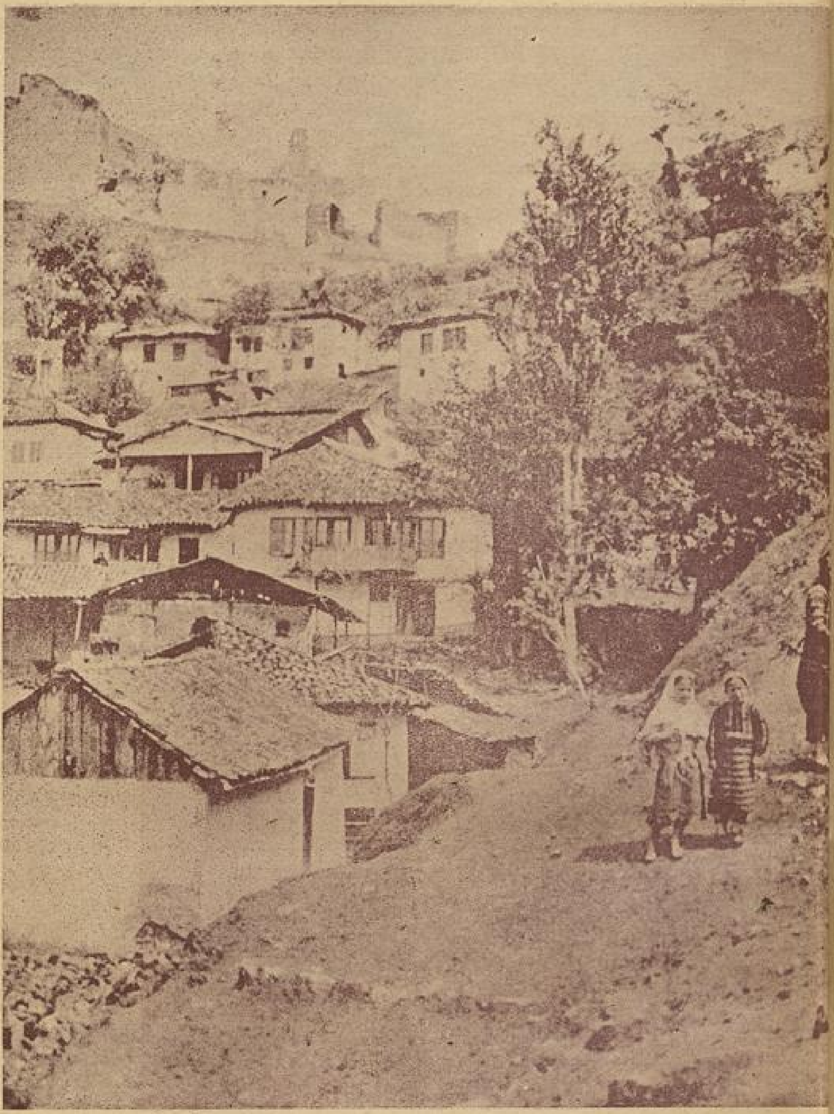

— Plapli, pli, pli,

Diye yavrularını çağırıyordu. Bu sese, kendi cinsi olan altı yavru koşuyor, fakat ördekler hiçbir şey anlamıyor, oldukları yerde duruyorlardı..

O zaman anladım ki; hindi, ördek yavrularına analık edemiyecek,

Bunlar anasız mı kalacaklar? Buna imkân yoktu, kanarya rengi ipek tüyleri, yuvarlak gözleri, yassı sarı gagaları, patilerile bu güzel hayvancıklar anasız kalamazlardı.

Onların doğmasına ben sebep olmuştum. Anaları da ben olacak, onları hiniden ayırarak ben bakacaktım.

Beyaz hindi, yavrularını almış, bahçenin yeşilliklerine doğru ağır ağır yürüyordu. Ördekler yanımda kalmışlardı. Onları önlügümün eteğine doldurdum, yukarı çıktım. Annem, kardeşlerim, eteğimi, kımıldanan birşeylerle dolu görünce meraklandılar. Annem sordu:

— Eteğinde ne var?

— Ördekler!

Kardeşlerim, ördekler sözünü duyunca sevindiler..

— Kuzum abla bize göster.

Diye yalvarıyorlardı. Yere oturdum. Önlügü açtım. Yavrular, iki yana sallana sallana kucağımda gezmeğe başladılar. Dizlerimden aşağı iniyorlar, caketimin altına giriyorlar, dolaşıyorlardı.

Ev halkı başıma üşüşmüştü. Seyir hakkı onlardan istifade edebilirdim.

Kız kardeşime emrettim:

— Haydi Kaya, mutfakta kaynamış yumurtalar var. Onları ve bir gazete kâğıdı getir.

Kardeşim, yerinden fırladı. Biraz sonra istediklerimi getirmişti. Gazeteyi yere serdim. Yumurtaların kabuklarını soyarak ufaladım. Ve parmağımla, kâğıdı gagalar gibi vurmağa başladım. Yavrular, bu sesi duyunca, kucağımdan inerek, yumurtaları yemeğe koyuldular.

Ben, hiç durmadan kâğıda, parmağımla vuruyordum. Civcivlerin çabucak karınları doydu. Aptesleıini yaptılar. Sıcak bir kanad altı arıyorlar, uyuyacaklardı. Onları kucağıma aldım. Üstlerini yumuşak yünlü bir örtü ile örttüm.

Biraz kıpırdadılar, cik cik öttüler. Kıpırdıları durdu, sesleri kesildi. Benim evlâtlar uyumuşlardı.

— Uyudular mı?

Gülüyordum:

— Gürültü yapmayınız yavrularım uyanmasınlar. Rüyaları yarım kalır.

Aradan on dakika geçmemişti. Kıpırdı ve ses yediden başladı. Örtünün kenarından bir sarı gaga ucu çıkmıştı, sonra minimini vücudu göründü; örtüyü açtım. Yavrular, kucağımdan gazeteye indiler. Biraz önce yemedikleri yumurtaları temizlediler.

Etrafımdakiler gülüyorlardı:

— Sen bütün gün kuluçka gibi oturacak, bunlara bakacak mısın?

— Ne yapalım, başa gelen çekilir, hem bu iş benim hoşuma gidiyor.

Küçük kardeşimin gözleri parlıyordu:

— Abla bunları yüzdürelim mi?

— Daha çok küçük şeyler, yüzemezler.

—Yüzerler abla, komşunun ördekleri yavrularını dereye götürüyor.

Kardeşim, koşarak odadan çıkmış, elinde su dolu büyük bir tabakla dönmüştü. Tabağı yere bıraktı; ördekleri suyun içine koyduk, hepsi yüzmeğe başlamıştı. Hepimiz gülüyorduk, bu tabaktan havuz içinde yüzen ördekler hoşumuza gidiyordu.

Civcivler çabucak yorulmuşlardı. Onları sudan çıkardık. Sarı tüyleri minimini vücutlarına yapışmış, sırsıklam olmuşlardı.

Cik cik ötüyor, kucağıma koşuyorlardı. Kardeşim, bir havlu getirmişti. Onları birer birer kuruladık. Üstlerini örttüm, uyudular.

Akşama kadar uyudular, uyandılar, yediler... Vakit geçti. Ortalık karardı. Bizim yatmak zamanımız gelmişti.

Beni bir düşünce aldı. Bunları yatağıma da alamazdım. Nerede yatacaklar uyuyacaklardı?

Hepsini önlüğüme koyarak aşağı götürdüm. Belki üveği annelerinin kanatları altında uyuyabilirlerdi.

Ana hindi, kanatları altına yerleştirmeğe çalıştığım yavruları görünce kızdı, tepinmeğe başladı, kendi çocuklarını da ezecekti.

Ördeklerimi alarak yukarı çıktım. Yatak odama girdim; ördeklerin rahat ve tehlikesizce uyuyabilecekleri yeri hazırlamak lâzımdı.

Düşüne düşüne buldum. Kucağımda yavrular mutfağa gittim. Duvarda asılı duran büyük buğday kalburunu alarak, tekrar odama geldim.

Eski bir yünlü hırka bularak yere serdim, üzerine ördeklerimi yatırdım. Üstlerine buğday kalburunu kapayarak bir örtü örttüm.

Artık ördeklerim tehlikesiz ve rahatça uyuyabilirler, sabaha kavuşabilirlerdi. Aradan bir hafta geçmişti, ördeklerim çok yiyorlar, ve her dakika büyüyorlardı. Artık tabak içinde yüzemiyorlar,. onları dereye de bırakamıyordum.

Çünkü sular sert akıyor, ördeklerimi sürükleyip götürebilirdi.

Kardeşlerimle, bahçedeki büyük asma çardağının gölgesinde bir havuz yapmağa karar verdik.

Havuzu kazmak için, ilk önce bir daire çizdik. Toprağı çizginin hizasından kazdık, ayıkladık. Bu derince bir çukur olmuştu. Yalnız bu çukuru havuz yapmak lâzımdı. Komşulardan çamaşır tokacı aldık. Havuzun kenarlarını tokaçladık, dövdük. Toprak sertleşmiş düzgünleşmişti.

Bahçemizden su geçiyordu, fakat bizim havuz sudan yüksek olduğu için işimize yaramadı. Evin önündeki dereden su taşıyarak havuzu doldurduk. Büyük bir keyf içinde, eserimizi seyrediyor, seviniyorduk: ördekleri yüzdürecektik. Fakat, su bulanmıştı. Keyfimizin eksiksiz olması için, suyun durulması lâzımdı.

Biraz bekledik, su duruldu. Havuzun dibi görünüyordu.

Yumruk büyüklüğüne gelen yirmi ördek yavrusunu suyun içine attık. Hepsi bizim kadar, belki daha çok keyf duyarak yüzmeğe başladılar.

◆

YAZAN:

CAHİT
UÇUK

◆

MİLLİYET REALİSTLİĞİ - KOMÜNİST MİSTİKLİĞİ

Yazan: **HABİL ADEM PELİSTER**

Komünistler, kendilerini realist sayarlar. Onlardan olmıyanların hepsi de birer mistiktir, zahir! Bu Komünist iddiası, Alman feylezofu Hegelin, spekülatif mantık nazariyesi hakkında yazılan iki tefsire dayanmaktadır:

1 — Karl Marks tefsiri

2 — Feuerbach tefsiri

Bu mantık, panlojizim idi (Herşeyin mantıkı). Hegel, hocası Schelling'in «bilgi mutlaktadır!» nazariyesini öne sürerek, yeni bir felsefe yaratmıştı. Schelling: «insanda düşünce vardır, ve bu düşüncenin anlayışı müstakil bir realitedir» diyordu. Bu suretle, hem zihin düşünülen şeyden kendisini ayırabilen mücerret bir düşünceyi kabul ediyordu, hem de bu düşüncenin mutlak bir hakikatı tahattur ettiğini söylüyordu. Ona göre düşünmek, bir şeyi yaratmak değildi, hatırlamaktı. Şuur ve irade de bundan ibaretti.

Bu nazariye, Kant'a muhalifdi. Haricî âlem, düşünceyi meydana getirmiyordu. Platonun "değişmez ideler„inden tahattür maddesini çıkarıyor, Spinoza nın «mutlak telâkkisi» nden de «müstakil fikir» le «müstakil haricî âlem» i alıyordu. Bu iki feylezofun nazariyelerini birleştirince, Plâton ve Spinoza nazariyelerine benzemiyen yeni bir felsefe meydana çıkıyordu: Düşüncenin daimî tahattürü, bir «oluş» du. «Beşerî nefis» i olgunlaştırıyordu. Her olgunluk hareketi, bir şuurdu. Her şuur da bir iradeydi. Fert, bu iradeyi temsil ediyordu. Bunun tezahür sahası da tarihti. Tarih ilkönce sırf zihnî devirden başlamıştı. Sonra, sırf iradeli devre girmişti. Bu oluş, devam ettikçe mutlakta olan bilgiye de kavuşulacak, insanın bilmediği bir hayat sırrı da kalmıyacaktı.

Schelling, subjektif idealizimden mistisizme giriyordu. Fakat, mutlak ismini verdiği idrâk halindeki objesini de beşerilikten çıkarmıyordu. Oluş halinde bir suje olan insan gibi, mutlak ta idrak halinde bir objeydi. Diyebiliriz ki, ikisi de oluş halinde bir gidişe benziyordu. Ne yazık ki Schelling, bu iddiada bulunamadı. Yalnız, beşerî kaldı.

***

Hegel, Schelling'in "Beşeri„le "Tabiatı„nı birleştirdi. İkisini de müşterek bir realite kabul etti. Ona göre, «mutlak bilgi» de bu müşterek realitenin «oluşu halindeki gidişi» nden başka birşey değildi. Buna da şuurlu akıl ismini vermişti. Tefekkürü ve tabiatı bu akıl buluyordu.

O halde, bu aklı da kendi haline bırakmak, kablî hükümlerden korumak lâzımdı. Akıl, ne tabiat, ne Allah, ne ruh, ne kuvet ve ne de madde gibi kablî hükümlerle esaret altına alınamazdı. O, hür bir oluş halindeydi. Onu hür görmek, ve hür yaşatmak gerekti. Bu, hür fertti!

Bu nazariye, eski Yunan felsefesine yabancı değildi. Elen mektebi, varlık nazariyesini kurmuştu. Hegel'in ham tabiatı da bu varlıktan başka birşey değildi. Bu, hayatın mihanikliği idi. Oluş, bir gidiş halinde devam ettikçe zihin meydana geliyordu. Heraklit'in «Sayruret» nazariyesi, bu zihni ifade ediyordu Buna da hayatın kimyalığı söylenebilirdi. Hayat, bu noktada kalmıyordu. Madem ki, objektif bir Notiondu, uzviyeti de olacaktı, ferdileşecekti. Zihin, şahsilikten çıkıp beşerî olunca, tekrar kendine dönerek varlığının felsefe, sanat ve irade mefküresini tahakkuk ettirmek isterdi. Bunun için, Demokritin Atomizimden başka birşey olmayan fertlik te hayata hükmedecekti. Hayatın gidişi, bu «fertlik oluşundan» başka bir gaye bilmiyordu.

Bu nazariyeye Diyalektik ismi verilmişti. Tezatlar, fikirde birleşirdi. Bu tez ve antitezlerin birleşmesinden çıkarılan netice de basitti: «Hakikat» nazariyesini kurmak, «iyi» iş yapabilmekti. Hegel'in meşhur sentezi de bir daire neticesi ismini verdiği bu netice idi. Buna da «varlığın ideali» diyordu.

Hegel, hayatın bu oluş gidişini de aradı. Bunun tezahürlerini tarihte buldu. Aklın dünya sahnesindeki bu inkişafına da "tarihin diyalektifi„ nazariyle bakıyordu.

Tarihin neticelerinden sebebleri araştırıyor, her sebep, neticesinden ayrılmaz, diyordu. Bu suretle, meşhur Alman "fert ve milliyet„ nazariyesini kuruyordu. Hayat, kendisini gösteren hâdiselerdi. Bu hâdiseleri, şuurlu fertler buluyorlar, bu şuurlu fertleri yetiştiren milletin daha iyi oluş gidişine hasrediyorlardı. Bu hâdiseler, o milletin yeni bir prensip ve idealiydi. Tahakkuk etmesi için de kendisine zıt olanları yıkması şarttı. Tarihin harpleri imkânla mukayese edilirse, bir zaruretin ifadesiydi. Çünkü, birer realite meydana atıyorlardı. Tarihteki yeni fikirler, yeni sanatlar, yeni kıymetler, yeni devletler de bu zaruretin neticesiydi. Hayat, bu yoldan ayrılmıyacak, böyle gidecek. Hâkim prensip ve ideal, her ferdi ve müşabhas milliyeti yetiştiren devletin iradesinden başka birşey de olamaz. Bir millet, bu iradeyi kaybedince, geriler, elde edince, diğerlerinin başına geçer, daima muhafaza edince de hayata hâkim kalır!

***

Karl Marks, Hegel'in meşhur diyalektiğini ele aldı. Buna materiyalist bir kıymet izafe etti. Aklın prensip ve ideallerini inkâr ediyor, midenin hayata hâkim olduğunu söylemek istiyordu: «Mideyi kendi haline bırakmak, her türlü kablî hükümlerden kurtarmak!» Bu iddia, midenin dünya sahnesindeki inkişafının da iktisadî meselelerden ibaret olduğunu ortaya atıyordu. Akıl yok, mide vardı. Sebep yok, neticeye göre hüküm verilecekti.

Komünizmin «zıdlar» ve «zait kıymet» nazariyeleri, bu kablî hüküm üzerine kurulmuştu. Halbuki «diyalektik», kablî hüküm kabul edemezdi. Akıl, yaratıcı bir kuvet olduğu için diyalektifti. Midede bu hassa bulunmadığı için diyalektik olamazdı. İktisadî kuvetler, aklın oluş gidişindeki prensip ve ideallerin birer muvakkat neticeleriydi. Bunları akıldan ayıra-

bilmek için de mideye düşünmek kabiliyetini vermek mecburiyeti vardı. Aksi halde, bunlara mistik bir kıymet vermek, ilâhî addeylemek gerekti.

Karl Marks, bütün enternasyonal Yahudi âlimleri gibi, psydostrüktür bir cemiyet kurmak istiyordu. Yahudi feylezofu Felon, Romalı vatandaş milliyetçiliğini yıkmak için «ilâhî teslis» nazariyesini bulmuştu.

Bu nazariye, yerdeki insanlar arasında şahıs ve millet farkı olmadığını iddia ediyor, kırk milletten mürekkep Roma İmparatorluğundaki milletlere bir saadet güneşi gibi görünüyordu. Bu nazariye, mistikdi. Milliyeti olmıyan Yahudi, herkesi milliyetsiz yaparak kendisine benzetmek istiyor. Allah fikri içinde milliyeti eritiyordu. Hıristiyanlık ve Müslümanlık, bu gayeler için uydurulmuştu. Avrupa Mason felsefesinin müessisi olan meşhur Yahudi Spinoza da Felon mistisizmini mücerretlikten çıkararak, şahsî mistisizim haline getirmişti: «Müstakil tefekkür gibi müstakil âlem de vardır» diyor, yeniden doğmıya başlıyan milliyetçiliği «Tek ve Mutlak Tefekkür» içinde boğmak istiyordu. Masonluk, bu gayenin tahakkuk ettirilmesi için tertip olunmuştu.

Ne çare ki akıl, bir oluş halinde akıp gidiyordu. Bu iki büyük Yahudi hasedini yıkmış, Hegel, Kant, Fichte gibi büyük nasyonalistlerin prensip ve idealleriyle fert ve milliyet kıymetleri ortaya çıkarılmıştı. Karl Marks, milliyeti olmıyan Yahudinin şahsiyeti de olamıyacağını anlamıştı. Çünkü, Hegeli okumuştu. Derhal, Felon ve Spinoza ananesine döndü. Ruhdan, fikirden sonra mide silindirini milliyetin üzerinden geçirmek yolunu tutdu. Hayatta istihsal kuvetleri vardır. Daha doğrusu, hayat ta bu kuvvetlerin ortaya çıkardığı "hâdiseler„ dir, demek istiyordı. İnsan, « kendiliğinden ! » bu kuvetleri kullanmasını bilir. Bu bilgi, istihsal şartlarıdır. O halde, her cemiyet te bu kuvetlerden istifade etmesini bilenlerin tertip ettikleri birer şekilden başka birşey olabilir mi ?

Halbuki, insan bilgisi de, istihsal kuvetleri de zamanla değişmektedir. Tabiidir ki, devlet de, içtimaî sınıflar da değişmek mecburiyetindedir. Bu gibi esaslı değişiklikler, tarihin her cemiyetinde kapitalizm ile Proletaryayı meydana çıkarmaktadır. Kapitalist, bazan harpçi reis, bazan dindar papas, bazan da paralı burjua maskeleri altında rolünü oynamaktadır. Proletarya ise, her zaman ayni ecir insandır. Servetin sebep ve neticesi Proletârya olduğu halde, asıl Proletarya servetten mahrumdur. Proletarya, bu vaziyet karşısında âciz kalmaktadır. Çünkü, kapitalistlerin süperstrüktür bir devlet teşkilâtı vardır. Hak, hukuk düsturları da kendi menfaatlerine göre tertip olunmuştur. Ahlâk, edebiyat ve felsefe ise, bu menfaatleri kuvetleştirmek için ileri sürülen şarlatanlıktan başka birşey değildir. Nihayet, olsa olsa, kendi cemiyetlerini ifade etmekten ileri gidemez.

Karl Marks, bu cemiyetin «hakikat» nazariyesini bulacağına, bu nazariyenin ameliyatta «iyi» yi tahakkuk ettireceğine inanmaz. Eğer bu cemiyet, böyle bırakılacak olursa, daima böyle kalacaktır. Zıtlar, hiçbir zamanda birleşmez. Onun için, Darwinin meşhur Strugg leforlife nazariyesine göre düşünmek, Hegeli'n tarihî diyalektiğindeki meşru harpler usulünü takip etmek lâzımdır. O zaman, Proletarya ihtilalini meşru görmek, iktidar mevkiine cebir ile geçerek amele diktatorasını kurmak, devleti de Proletarya menfaatine yugun bir süperstrüktür haline getirmek, kapitalizmi de ilmiyle, felsefesiyle, ahlâkiyle, edebiyatiyle ve şahsiyetleriyle imha eylemek, doğru değil midir ?

Marks, tezini isbat etmek için sermayeyi öne sürüyor, buna «zait kıymet» diyordu. Fakat, arz ve talep kanununu kabul ediyordu. «İdare» nin bir kıymet olduğunu itiraf eyliyordu. Hattâ, sermayeye bile mevki veriyordu. Karel Marks, zait kıymet nazariyesini de bu nazariyeyi isbat etmek için kurduğu mantıkla yıkıyor, tezatlar içinde kalıyordu. Fakat, Marksın zait kıymetler nazariyesi, Komünizmin bir doktrini değildir, bir siyasetidir. Asıl Komünist doktrini, zıtlar nazariyesinde ifade olunmak istenmiştir. Felsefe ile alâkadar kısım da burasıdır. Mide diyalektiğini bir kablî küküm haline getiren bu nazariyede Hegel'i aramak beyhudedir. Sonra, cemiyetteki sınıf tezatlarını ortadan kaldırarak değişmez bir emekciler süperstrüktürü kurmak da hayattaki « oluş » hakikatine zıd bir iddia değil midir? Komünistler, sınıf tezatları kalkınca, tarihin oluşundaki tez, antitez meseleleri de kaybolacak, tarihin oluşu olan sentez meydana çıkacaktır. Hayat ise, bu bir maddî ihtiyacı ifade eden sentezin oluş hareketidir. Cemiyet, tabiî şeklini alarak tekâmül eder, demek istiyorlar. Fakat, bence genişletilen bu iddiada da büyük bir tezatla karşılaşıyoruz: Bir cemiyet, böyle proleter bir süperstrüktüre girince, o cemiyetin fertlerinde hür düşünmek hasleti kalmaz. Tarihin oluşu ise, fertlerin yaratma kabiliyetlerine dayanır. Bir cemiyet, fertlerine hür düşünmek hukukunu vermiyecek olursa, cemiyette oluş hareketi durur. Ya bir irtica baş gösterir, ya bir inhilâl!

Fransız komününün yıkılmasından sonra, bu mesele münakaşa edilmişti. Marksın iktisat kanunlarına göre kurulan bir cemiyet, bir Helâgü, bir Atillâ ordusundan başka birşey olamaz. Böyle bir ordu gibi hayatın bir hâdisesini daima yaşatmak ister. Cemiyeti, dinamiklikten çıkarır, istatik bir hale getirir. Bu netice, cemiyeti isterize etmekten başka birşey olamaz. Bunun ise, hayatla bir işi yoktur. Hayat, durmadan açılan bir akıştır. Eğer, bu akışı durduracak olursak, bir devrini ebedileştirmiş oluruz. Halbuki, her "devirden sonra gelen devir„de daha mükemmele doğru bir gidiştir. O halde, durdurulacak olan her devir de bir gerilik devri sayılmaz mı ?

Karl Marks, insanların taş devrinde gelseydi, o devri, insanların değişmez bir cemiyet devri saysaydı, insanlığın hali ne olurdu acaba ?

— Sonu gelecek sayıda —

ABDÜLAZİZ - İMPARATORİÇE ÖJENİ...

Yazan: **Mütekait Büyük Elçi** SALİH MUNİR ÇORLU

Üçüncü Napolyonun saltanatı zamanı, On dördüncü Lûi asrından sonra Fransanın en saadetli, en ikbalii ve en zevkli devrini teşkil eder.

Fennî keşfiyatın endüstriye tatbiki, ve kısa bir zamanda binlerce kilometre (15000) şimendiferler, şoseler ve kanallar vücude getirilmesi sayesinde, halkın kazancı ve serveti.. memleketin ticareti ve iktısadî istitaatı.. devletin varidatı memulün ilerisinde artmıştı. Paris şehri muhteşem tesisatı, zarafeti ve muazzam binalarile Avrupanın en mamûr, en süslü payitahtlarının en başına geçmişti.

Napolyon Kırım muharebesinde Rusyaya; Solferino ve Macenta muharebelerinde Avusturyaya galebe çalıp; Sardonyadan -muaveneti mukabili- Savuva eyaletile Nis kontluğunu alıp Fransaya maletmesile şan, ve nüfuzunu çok yükseltmişti.

Napolyon, 1867 senesinde Pariste tertip ettiği ekspozisyonda, Fransızların bedii eserlerini umumun görüşüne arzederek, Fransız milletinin her sahadaki terakkilerini ve kemalâtını; her taraftan sergiye gelen binlerce halka.. büyük küçük Avrupa hükümdarlarına teslim ettirmeğe muvaffak olmuştu.

İmparatorluk rejiminin bu parlak devrinin alâyişli tezahürlerinde, başlıca âmil olan yalnız üçüncü Napolyon değildir. İmparatoriçe Öjeninin de hissesi vardır. İşte bu makalemizde, kendisinin hükümdar ailesinden olmadığı halde, nasıl olup ta Napolyon ile evlenerek saltanata iştirak eylediğini; ve Paris hayatında ne gibi roller oynadığını Abdülazizle olan münasabetini kısaca hikâye edeceğiz.

***

Öjeni İspanyada Guzman adile maruf olan, sekiz yüz senelik asil bir familya evlâdından Kont Montihonun küçük kızı idi.

Kont Montiho ile karısının Avrupa hükümdarları ve en mümtaz zadegânı aileleri ile ülfetleri ve samimî dostlukları vardı.

Kontes Montiho, kocası vefat ettikten sonra, hayatının en büyük zamanını, kızlarile beraber, kışları Fransa, İngiltere ve Almanyada ... yazları da sayfiyelerde ve kaplıcalarda geçirmeği itiyat etmişti.

Kontes Montiho büyük kızını evlendirmişdi. Lâkin küçük kızı Öjeni, en son modalara göre tuvaletler yaparak; ve zarif mücevherler takınarak halka görünmek ve kendisini beğendirmek merakında olmakla beraber, kendisile evlenmek istiyen kibar gençleri reddediyordu. Annesi: «Aman kızım, ne yapıyorsun, senin çağın geçiyor, yaşın otuza yaklaşıyor, naz etme, bekârlıktan vazgeç» diyerek sıkıştırdığı halde, kandıramıyordu.

1850 tarihinde Öjeni annesile beraber Pariste bulunuyordu. Bu sıralarda Napolyon III, Fransa Cumhuriyeti reisliğine intihap olunmuştu. Bir akşam amcakızı Prenses Matildin verdiği bir ziyafette, Öjeniye tesadüf etti.

Öjeni boylu boslu, mütenasip endamlı, balık etli, pembemsi beyaz, ve şeffaf tenli; göğsü, gerdanı, omuzları, kolları, elleri gayet biçimli, hokka ağızlı, inci dişli, çekme burunlu, lâtif koyu mavi gözlü, kızıla mail parlak sarı saçlı, sıcak kanlı, sevimli, vekarlı, hoş sohbetli, zeki, malûmatlı bir dünya güzeli idi,

Napolyon, o yaşına kadar, birçok hasna ve müstesna kadınlar görmüş, hovardalıktan hevesini almışken; Öjeniyi görür görmez aklı başından gitti.. hüsnüanına meftun oldu. Artık sarayında verdiği bütün ziyafetlere, müsamerelere, balolara behemehal annesile beraber Öjeniyi davet etmeğe başladı. Opera tiyatrosunda ve Fransız tiyatrosundaki localarını, haftada bir kaç defa onlara tahsis ediyordu.

Napolyon, ailesi erkânından ve hususî dostlarından bazıları ile beraber, Öjeniyle annesini de, Fonteneblo sarayı ormanında tertip ettiği bir geyig avına davet etmişti.

Öjeninin çok şık bir tuvaletle arzı endam edişi.. amazon kıyafeti ile ve atla ava çıkışı.. tatlı tatlı sohbetler eyleyişi,

Abdülaziz

Napolyonu hayran ediyordu. Bir akşam dineden sonra, salonda Öjeninin yanına sokuldu, lâtife tarzında: «Visalinize nail olmanın yolunu arayorum, bir türlü bulamıyorum.! Ne yapayım? Lûtfen söyler misiniz?».. Diyince Öjeni; «Efendim, aradığınız yol kiliseye uğrayan yoldur» cevabını vermiş, ve nikâhsız müradına eremiyeceğini anlatmıştı.

Birkaç hafta sonra Napolyon, bir darbei hükûmetle imparatorluğunu ilân etmişti (2İlk-Kânun 1852). Buna rağmen Öjenisiz ikbalin, saltanatın hiçbir zevkini bulamıyordu. Yine bir sürgün avı tertibile prenses Matildi ve erkek kardeşi Napolyonu, akrabasından, vükelâdan, zadegândan kadın ve erkek sevdiklerini ve Konts Montiho ile Öjeniyi, Komspiyen sarayına davet etti. İmparator, mütemadiyen gündüzleri avlar.. geceleri konserler tertip ederek hep bir arada eğleniyorlardı.

Fakat Napolyonun birdüzüye münhasıran Öjeniye iltifat ve ikram etmesini, pervane gibi etrafında dolaşmasını akrabaları da, davetlileri de çekemiyorlardı. Gerek Öjeniye, gerek annesine pek soğuk muameleler ediyorlardı. Öjeninin müteessir ve mahzun olduğunu Napolyon hissedince, koşup parka gitti, ince bir sarmaşık dalı kesti getirdi. Tac şekline koyup kendi elile Öjeninin başına taktı ve: «Şimdilik bunu kabul ediniz, yakında başka türlüsünü takacaksınız!» diye imalar ederek gönlünü aldı. Böylece, kendisile evlenmeğe karar verdiğini anlatmak istedi.

Napolyon bu tarihten iki hafta sonra, Tüileri sarayında verdiği bir baloya yine Kontes Montiho ile beraber Öjeniyi davet etti. Maarif Nazırı Furtulun karısı kıskananlardan biri idi. Öjeni ile karşılaşınca yanındaki dostuna dönüp: «hele şu serseriye bakınız!» demişti. Bu sözü Öjeni işitti, son derecede sinirlendi, hiddetinden titremeğe başladı. Tam bu sırada Napolyon, kendisi ile beraber saraydaki büfeyi açmak üzere, Öjeniye kol vermeğe geliyordu. Öjeniyi benzi uçmuş, ve pek sinirlenmiş görünce «Neniz var? Ne oldunuz?» diye soruyor. Öjeni: «Ne olsun efendim! Sarayınızda beni tahkir ediyorlar. Beni bir daha burada bulurlarsa tahkir etmemezlik etmesinler!» Cevabını verdi. Bunun üzerine Napolyon, Öjeniyi, teskin için söylediği tatlı sözlere ilâveten: «Yarından sonra sizi tahkir etmek kimsenin haddi olmıyacaktır. Gam çekmeyiniz» dedi. Kendisini bir prenses ile evlendirmek isteyen akrabasının ve vükelâsının itirazlarına kulak vermiyerek Öjeni ile hemen nişanlandı. İki hafta sonra da Öjeniyi, gayet mükellef, yaldızlı, altı atlı saltanat arabasına bindirip, mutantan alayla Notrdam kilisesine götürdü, nikâh merasimini yaptırdı. Yollara dizili asker ve seyre

İmparatoriçe Öjeni [Etrafında damdönörleri]

çıkan ahaliden başka, koca kilise meydanında da yüzbinlerce halk birikmişti. Öjeni, arabadan iner inmez kiliseye girmedi. Napolyonun kolundan sıyrılıp halkın tarafına dönü, gayet mütevazı bir reverans yaparak, ahaliyi büyük bir nezaketle selâmladı; ve ancak ondan sonra kiliseye girdi. Artık ahalinin bitmez tükenmez alkışları afakı tutuyordu.

Napolyonun IIIün Öjeni ile evlenmesi, halkın ve avamın hoşuna gitmişti. Öjeninin, Paris Belediyesi tarafından, mücevherat satın almak üzere hediye olarak tahsis edilen 600 bin frangı; bir de Napolyonun kendisine verdiği yüksek cihaz parasını, teşekkürle kabul ettikten sonra Paris fıkarasına, hastanelere, bikes çocuklara dağıtmasının da, başkaca hüsnü tesiri olmuştu.

***

Öjeni intizam, zarafet ve temizlik meraklısı idi. Hükümdarlara mahsus olan Tüileri sarayını pejmürde bir halde buldu. Çünkü Kral Lûi Filip tasarrufu ifrata vardırmış idi. 1789 ihtilalinden sonra senelerce zaruret ve sefalet içinde yaşamış, çektiği mahrumiyetlerin acısını unutmamıştı. Ne olur ne olmaz diyerek tahsisatının büyük parçasını bir köşeye atmağı, itiyad edinmişti. Bu sebeple buraları senelerdenberi tamir görmemiş, temiz tutulmamıştı. Salonların; koridorların, odaların boyaları solmuş.. nakışları kirlenmişti. Hem de Lûi Filip kalabalık olan ailesi âzasını barındırmak için, bazı koridorları ve merasim salonlarını böldürmüş, yatak odalarına ve dar geçitlere tahvil etmişti. Hasılı sarayın güzelliğini.. intizamını epeyce bozmuştu. Cimriliği dolayisile Lûi Filip saraya akar su getirmemişti. Gerek kendisinin, ve gerek bütün saray halkının kullandıkları suları, sakalar her sabah dışardan taşırlardı.

Lûi Filip havagazı da almamıştı, saryada herkes hâlâ kör petrol veya kolza lâmbaları yakardı.

***

Öjeni tuvaletine ve süsüne pek düşkündü. Cidden hüsnü tabiati vardı. Her ne geyinmiş olsa yakıştırırdı.

Her sabah erkence baş kuaförüne saçlarını düzelttirdikten sonra, Parisin en namlı ve meşhur terzilerini kabul eder; onların son moda olarak ortaya çıkaracakları tuvaletlerin resimlerini, kumaşlarının nümunelerini, garnitürlerini muayene eder; bazılarını beğenir, bazılarının rengine, kumaşına, süsüne ve biçimlerine itiraz ederek ıslah ettirirdi. Kendisinin tasavvur ettiği modalar ve tuvaletler hakkında, terzi başılarla müzakere eder; tarifetmek suretile modeller, nümuneler yaptırırdı. Öjeninin modaları

Arkası 30 uncu sayfada

DİKENLİ ÇİT

YERLİ ROMAN : YAZAN: CAHİD UÇUK

İSTANBUL M.Y. 1935

Duyurduğun acının basamakları var ustacığım, yükseliyorum.

Sevilip, sevilmediğimi düşünmeden seni seviyorum.

Sana, istediğinden bin kat fazla âşıkım; ve öyle korkusuzum ki; soranlara avaz avaz haykırarak bunu söyliyebilirim. İçimdeki zincirlerin ek yerlerindeki düğümler çözüldü, bağlar koptu, ben artık küçük bir esir değilim. Beni, esir ve dilsiz yapamazlar. Haklarımı, sevgimi korkusuzca isteyebilir, söyliyebilirim. Seni öyle seviyorum ki; bir insan, iki insan, üç insan, yüz insan, bin insan bir araya gelse, benim kadar duyamaz ve bütün seven gönüllerin ateşi bir olsa, benim yangınımın yanında hiç kalır...

Şimdi, pansiyonda, odamda, masamın başındayım. Dışarda güneş var.

Saat altı, geçen hafta bu saatte vapurda idik. Gönüllerimiz gibi vücutlerimiz de yanyana, suları güneşi, kıyıları seyrediyor, beraber olabilmenin sonsuz zevklerini içiyorduk.

Kollarımın arasında, bana aldığın büyük bir demet fulya vardı. Onları beraber kokluyor. Fulyaların ortasından burunlarımıza bulaşan sarı tozlara, kahkahalarla gülüyorduk. Şimdi, nasıl ağlıyorum, ne güzel duyuyorum bilsen ustacığım...

Masamın üstündeki vazoda, geçen hafta beraber kokladığımız, taze, ışıklı fulyalar, yarı kurumuş bir halde duruyor. Aralarında birkaç tane canlısı ve kokulusu var.

Onlara baktıkça, hafif kokularını duydukça, kendimi tutamadan, yüreğimin bütün zafile ağlıyorum.

Ağladıkça serinlediğimi duyuyorum. Başımda keskin bir ağrı, ve birçok sorgu var.

Acaba seni ne zaman göreceğim?

Yoksa, yoksa diyorum, arkasını getiremiyorum. Nasıl getireyim ustacığım?.. sende bütün aradıklarımı bulmuştum. Seni çılgın gibi seviyorum, bana inan sevgili... Seni görünceye kadar «ustama mektuplar» diye yazacağım. Seni görürsem, bunları veririm, okursun...

Pansiyondaki ziyafet gecesi, senin, tablada yarım kalan sönmüş bir sigaranı, kimseye göstermeden alarak saklamıştım. Bu satırları yazarken, o yarım sigarayı dudaklarıma iliştirdim. Ateşsiz, sönük sigarada, dudaklarının ateşi var sanki...»

Aylâ Nine

◆

№: 18

◆

"Ustama mektup„

— 2 —

Sana gelecekmişim gibi, içimde tuhaf titremeler duyarak masamın başına oturdum.

Söylemek istediklerimin, duyduklarımın yanında, buraya yazdıklarım çok küçük, fakat, bunları yazabildiğime de seviniyorum, çünkü, başka birşey yapamıyorum.

Ustacığım, dünyada öyle yapyalnızım ki, tabiatın yaşamasını, güneşin doğmasını bile acıklı buluyorum. Bunları duyarken, yaşayabildiğime, konuşabildiğime, içimi dolduran karanlık ve korkulu boşlukları kimseye sezdirmediğime şaşıyorum.

Sessizlik çok zor ustacığım...

Fakat biliyor musun? Senden uzak kalış, bende noksan bulduğun taraflarımı besledi. Yüreğimdeki çocukca heyecanların, ölçüsüz kuvetlerin, iyi görüşlerin, sonsuz duyguların, birleştiğini hissediyorum.

Beni gördüğün zaman, yüzümü belki biraz üzgün, fakat buna karşılık yüreğimi olgunlaşmış bulacaksın... Ustacığım, söylediklerim, söylemek istediklerim değil, asıl duygularım içimde kalanlar...

Çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyorum. Yazılarım gözyaşlarımın ardından görünüyor, İnan ki, senin için ağladığım gibi, hiç ağlamamıştım. Her gün, kimseye göstermeden ağlıyorum. Bu ağlayışlar yüreğimin tesellisi. Tutamadığım gözyaşları, içimdeki boşluklara, serin bir rahmet gibi damlıyor.

Sessizlik çok kötü. Düşün ki sen benim bütün hayatıma girmemiştin. İş ve çalışma saatlerinden çalarak, saniyeler kadar kısa, asırlar kadar dolu, birkaç beraber yaşanmış günümüz varken, seni böyle seviyorum. Ya, seni her dakika gören kadının olsaydım? Öyle olmadığıma, ne üzülüyorum bilsen!. O zaman sensiz kalsaydım, rahatca ağlıyabilecek.. ve derdimi saklamak için dudaklarıma, yalancı bir gülüş vermek zorluğunu duymıyacaktım.

Birşeye seviniyorum ustacığım, bu kadar derinden sevebildiğime...

Beni çılgına çevirecek, sürükleyec ağlatacak, kuvetlendirecek aşkı yok nıyordum.

Yok sandığım aşk şimdi, yaşlarla zümde, duygularla yüreğimde, heyecan kanımda, korkusuzluğile cesaretimde, şüncelerle başımda, ihtirasile kadınlığım sevgilim. Söylediklerimi duyuyor, anlıy musun?

Bu dakikada, seni düşündüğüm gi sen de beni düşünüyor musun?

Yoksa, uzak denizlerin öbür yanın mısın? ne olur ustacığım söyle duyayım

— Seni yarının arkadaşı olarak dü nüyorum Odasında ağlayan küçücük A Nine, diye düşünüyorum sevgilim...

Sesini duyar gibiyim ustacığım.

Ağlıyorum.

Niçin yoksun? Niçin gelmiyor, b görünmüyorsun? Neredesin?»

Aylâ Nine

"Ustama mektup„

— 3 —

«Sevgili,

Sabah ağlaya ağlaya yazdığım mek bu, çekmeye kilitledikten sonra, giyine sokağa çıktım.

Dalgın dalgın yürüyordum. Hava ö ılıktı ki, pardesüm fazla geldi.

Bir tütüncü dükkânının önünde du rak, haftanın mecmualarına bakıyordu Gözlerime «Saz» mecmuası ilişti.

Bir tane aldım. Yürürken sahifal karıştırıyordum. Kalbim çarpmaya başla Senin küçük bir notan, musiki hakkın bir makalen vardı.

Yazın var sevgili. Gözlerime sevin bir yaş doluyor. Ustam yaşıyor, nefes yor, yazıyor demek...

Yazını, notanı görmek, içime küç belki de çok büyük bir sevinç doldurd

Halbuki ben, ikimizin de öldüğünü nıyordum. Mecmuayı göğsüme bastım.

Yürüyordum. Nerede olduğumu bil yorum. Sokaklar boş, güneş ılık. Evle ön bahçelerinde sarı güller açmış, p maklıklardan eflâtun salkımlar sarkıy Herşey, bana yaşıyor gibi geldi.

Salkımlardan bir demet çaldım.

Yine bilmediğim yollardan yürüye caddeye çıktım, pansiyona döndüm.

Salkımları, vazodaki solmuş fulyala yanına yerleştirdim.

Dışarda bir tek serçe ötüyor, taze salkımların kokusunu duyuyorum.

İçimde, tutunacak, yeni yaprak açmış küçük dallar var.

Deli gibiyim. Dudaklarımda, senin yarım sigaran yine sönük olarak duruyor.

Bir gün, sana yolda raslamıştım, çikolata yiyordun. Bana da bir parça vermiştin. Ben yememiş saklamıştım.

Sarı bir defter kâğıdına sarılı çikolata parçasını çıkarıp dudaklarıma götürerek öptüm.

Ben, bir deliden başka bir şey değilim ustacığım.

Pencerenin dışında, küçük serçe cik cik ötüyor.»

Ayla Nine

"Ustama mektup„

— 4 —

Sevgili. Şimdi pansiyonda kimseler yok. Ben yapyalnızım.

Masamın başına geçtim. Vazoda solgun çiçeklerimizin yanında, dün çaldığım eflâtun salkımlar, bir dal şebboy, bir dal leylâk, ismini bilmediğim bir ak çiçek var.

Karışık çiçek kokuları, odacığımı bir bahçe köşesine çevirdi.

Senden hiç haber alamıyorum ustacığım, gözlerim hep nemli, çocuklardan, derdimi saklamak için neler çekiyorum. Onların hiçbiri, yokluğunun farkında değiller sanki... Ben, bütün dünyayı boşalmış gibi görürken, seni merak etmemelerine öyle şaşıyorum ki...

Hiç gülemiyorum. Seni sorabilmek hakkım yok. İçim nefessiz gibi. Vakit vakit, aklımın duracağını sanıyor, vakit vakit, yaşamak isteklerimin tükendiğini duyuyorum. Senden haber alamamak ta çok zor ustacığım. Birkaç kere Dileğe gittim. Aksi gibi evde yoktu.

Bana kimse senden bahsetmiyor, kimse senden haber getirmiyor. Senden gelecek bir kelimelik haberi, susuzun suyu, açın ekmeği gibi bekleyen bir zavallı olduğumu nereden bilecekler!

Seni gören bir gözü görmeğe, sesini duyan birinin sesini duymaya öyle muhtacım ki ustucığım...

Çıldıracağım. Hiç kuvetim kalmadı. Kendi kendime cesaret veriyor:

— Aylâ diyorum, hayat bu. Kuvetli olmayı, kendine dayanmayı öğren. Felâketleri sükûnetle, gözyaşsız karşıla!...

Sonra içim cevap veriyor:

— Çocuksun! diyor, bundan daha güzel, mükemmel karşılayış olur mu? Yüzün maskeli, kimseye birşey belli etmiyor. Dudaklarında her ân bir gülümseyiş var. Bırak için dertlensin, duysun. Zaten bırakmasan da seni dinlemiyecek...

Sabahları, göğsüme bir bıçak saplanmış gibi, acile uyanıyorum, ağlıyorum. Seni birdenbire kaybetmek çok kötü ustacığım.

Sensiz kalmak çok zor ustacığım...

Gözlerime dolan yaşları tutuyorum, fakat yaşlar akmak için gözlerimi yakıyorlar. Neredesin ustacığım?»

Aylâ Nine

"Ustama mektup„

— 5 —

Günlerdenberi ilk olarak, göğsümde bıçak yarası gibi acıyı duymadan gözlerimi açtım. Yüreğimde tuhaf bir ümit var. Senden bir haber mi alacağım acaba?

Ya, bu küçük ümit boşa çıkarsa? İçin için korkuyor, ürperiyorum; sonra yüreğimde, yumuşak bir duygunun kıpırdandığını duyuyorum. Yavrusu ölen bir ananın acısındaki, hasretindeki, ılık ve çaresiz durgunluk...

İşte böyle ustacığım, Aylâ Ninen küçük bir deli oldu.

Hiçbir dakikam, gelen dakikaya benzemiyor, bir saatin geçen saatimle bağı yok. Bazan içimde deniz dalgaları gibi set çekilmez kuvetlerin baş kaldırdığını, bazan göz gibi ıslak bir aczin kıvrandığını duyuyorum.

Hayatımın, hiçbir haftası, bu kadar değişik acılar, özleyişler, yükselişler, gözyaşlarile geçmemişti ustacığım...

Arkamda bıraktığım «Aylâ» bana o kadar uzak, o kadar yabancı ki, onu tanımıyorum âdeta. Onun acıları gülünç, gözyaşları çocukça geliyor bana...

Niçin böyle hissediyorum? Yalnız seni tanıdıktan sonra birçok basamaklar çıktığımı biliyorum. Demek ki; eski küçük, ve çocuk «Aylâ» benimle beraber çıkamadı. Onu, basamakların birincisinde dizleri bükülmüş görüyor gibiyim...»

Aylâ Nine

- Arkası 32 inci sahifede -

Beyoğlunda Hovardalık

◆

BAŞLANGIÇ

Biz dört arkadaşız: Muhlis Engin, Burhan Baydar, İhsan Haser ve ben! Komutanımız Muhlis Engindir. Onun için canımızı veririz. Kal dediği yerde kalır, öl dediği yerde ölürüz. Çünkü Muhlis Engin erkek mi erkek, kabadayı mı kabadayıdır. Arkadaşlarını da gözbebeği gibi sever. Kancıklık nedir bilmez. Dilindeki kalbinde, kalbindeki dilindedir. Onu, arkadan vururken gören olmamıştır. Her işi açıkçadır, tükürdüğünü yalamaz; yarı yoldan dön geri etmez. Fakat gürledi mi de gürler ha! Gözü kızmasın bir kere! Allah yarattı demez, yapıştırır! Vurduğu yerden de hayır gelmez! Mübareğin tokadı dumdum kurşunudur sanki! Sırtı kaşınan varsa çıksınkarşısına!

B. Baydara gelince: Sinsiliğine sinsi, komikliğine komiktir. Kâfir oğlan Şeytana papuçları ters gidirir. Hele manitaya hiç gelmez, kalıbından, kıyafetinden umulmaz amma, aslan yüreklidir. Öyle gözdağından korksun, var mı bize yanbakan diyenden ürksün, bunları onda aramayın! İnat damarı da tutarsa, pire için yorgan yakar! Zamparadır da üstelik! Karıya para yedirmez amma, raconunu da bozmaz, sırasında denizde kum, bizde mangiz hesabı eker gümüş liraları!

İ. Haseri de hiç sormayın! Firuzağanın yetiştirmesi, Aksarayın da efesidir o! Tavcılıkta da ustadır. Söğüt kömüründen kaş göz yapar da isterse babasına yutturur! Fakat yüreği yanıktır zavallının. Allah kimseye sevda çektirmesin. Elâ gözlüsünü pencerede görelidenberi verdi kendini sevime. Bereket versin ki dümana düşkünlüğü yok! Bizim yanımızda olursa, şenleniyor bir parça garip gönlü... Yalnız kaldı mı, işi gücü destan yazmak, koşma düzmek.

Ne yapsın, yüreğini bunlarla avutuyor. Hep başımızdan geçti böyle şeyler: Ayıplanmaz, delikanlılık bu!

Arkadaşları anlattık. Kala kala bir ben kaldım. Kendimi de methedecek değilim ya! Bizde onların arasında yuvarlanıp gidiyoruz işte!

Yaşasın dörtler!

◆

İşte Eminönü meydanı, Haliç ve liman...

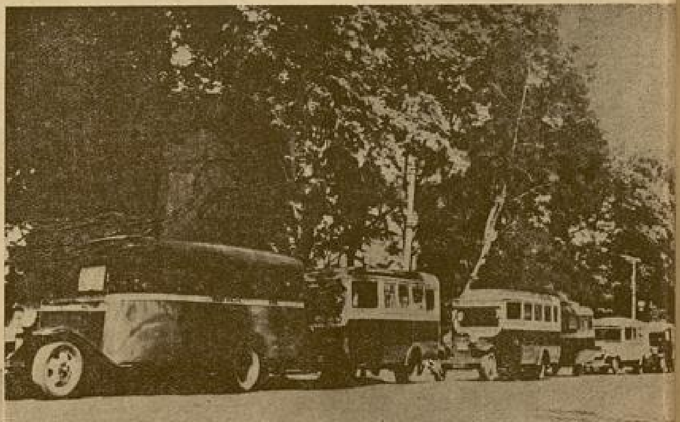

Dizi dizi Bakırköy otobüsleri ki, ikindi mahmurluğundan kendilerini henüz alamamışlar....

— I —

Mevsim yaz.

Öğle sıcağı müthiş.

Kadırga meydanı kaynayor. Etrafta tıs yok. Yalnız çeşmenin başında birkaç kişi... Peykelerine kurulduğumuz çardaklı

kahvede de bizden başka kimseyi arama. Tavandaki asma lâmbanın etrafında sinekler tırampete çalıyor. Kahveci Abdullah, ocağın başında tebeşir hesaplarına bakmasa, çoktan içi geçiverecek. İ. Haser de ondan farksız. 951 lik bom partisinde B. Baydarla700 ü boyladık, bizim âşık hâlâ 200 ü tutamadı. Baydar işin alayında:

— Gözünü aç, bomlayacaksın, bu dalavere, sarı kızı kucakta götürmeğe benzemez Hasierciğim, kozu üçledik, haydi 80, doldur Alaçam...

Ben de birliye kıyıyordum amma, ne ona vakit kaldı, ne de Baydarın lâfını bitirmesine! Ensemizde gök gürültüsüne benziyen bir nara duyduk:

— Bomladın ulan, yuh ervahına, sen böyle mantara basar mıydın be herif ?

Hasere yapılan bu iltifat, kodamanımız M. Engindendi. Hepimiz :

— Buyur ağabey, diye kalktık ayağa !

— Oturun, çocuklar oturun, bakın keyfinize. Abdullah, getir bir soğuk su, ne kuruluyorsun karşımda öyle beşlik simit gibi, haydi çabuk !

Abdullah, kumandayı duyar duymaz, zemberekli hokkabazlar gibi yerinden fırlamıştı.

Fırlardı zahir, şaka değil bu, emir balâdan, Kumkapının Allahı, dörtlerin Başkanı Muhlis Engin-den gelmişti ! Hele bir dediği iki olsun. Yangın yerine çevirirdik orayı vallah ! Ne fayda ki bizim sözümüz yeryüzüne geçiyor da, gökyüzüne geçmiyordu :

Sıcak, anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan getiriyor. Daha tahtalı köyü boylamadan, cehennemin içine düşmüş gibi idik. Öğle güneşi, serin havaya göğüs germişti sanki !

Muhlis Engin :

—Bu ne sıcak be, nefes alamıyorum yahu, burada nasıl oturuyorsunuz, diyor, kalaycı körüğü gibi açıp kapadığı ceketiyle gövdesini havalandırıyordu.

— Kalkalım ağabey, dedi Baydar.

Ben atıldım :

— Gidelim amma nereye ?

Haser de durur mu hiç :

—Tığcılarkapısına, sarımsağı bol olursa adama yarar bu sıcakta !

Muhlis Engin hem gülüyor, hem de :

— Acelen ne Haserim, daha vakit var tuzlamaya, diyordu. Şuradan bir taksiye atlayıp karşıyı boylasak nasıl olur be çocuklar ?

Haydi, haydi pineklemeyin, düşün önüme!

Baydar, Abdullahın suratına onluğu fırlattı. Kadırga yokuşunu başladık tırmanmağa. Zor bulduk Belediyenin önünü. Haser, alnının terini sağ elinin şahadet parmağiyle yere silkerek :

— Bizim karı yine kârda, akşam plâva yağ istemez, dedi, kuruldu şoförün yanına!

Ankara caddesineden indik. Sirkecide dört yol ağzına gelince bir az mayna ettik. İşaret memuru, başındaki beyaz miğferini bile harekete getiren bir ciddiyetle bize yol verdi. Cadde kalabalık. Şimendüfer istasyonunun karşı sırasında dizi dizi Bakırköy, Raylar otobüsleri ki ikindi mahmurluğundan kendilerini henüz alamamışlar. Makas üzerinden şişko Ermeni duduları gibi ağır ağır, salına salına giden tramvaylar ki viraj yerlerindeki çığlıklarını hiç sormayın... Gürültü ve sıcağın biribirine karışması insanda gideril-

Voyvoda caddesini geçmiş Tepebaşını boylamıştık.

İşaret memuru, başındaki beyaz miğferini bile harekete getiren bir ciddiyetle....

mez bir su hasreti yaratıyor. Biraz serinlik, biraz deniz. İşte Eminönü meydanı. Haliç ve liman ayaklarımızın altında. Fakat bakışlarımızı aldatan bu manzara, gönlümüzü ferahlandıramadı. Vapur dumanlarından nerde ise genzimiz tıkanacak. Aksiliğe bakın ki Haserin gözüne de kömür tozu kaçmasın mı ? Elinde mendil, boyuna uğuşturup duruyur çeşmanı nemnakini !

Dayanamadım :

— Haserim, pilâvın yağı eksik kaldı galiba, şimdi de gözlerini terletiyorsun, dedim. M. Engin de :

— Atalar sözüdür, sakınan göze çöp batar, derler, haltetme artık, anlaşıldı, anlaşıldı sarı kızın gözdesi sensin, amma kalbini nişanlıyamadı, sevda oku gözüne girdi, diye kahkahayı basıyor; Baydar da ihtiyatı elden bırakmamak fikriyle şapkasını burnunun üstüne oturtuyordu. Fakat, biz, çoktan Voyvoda caddesini geçmiş, Tepebaşı bahçesini boylamıştık ! Haserin de neşesi yerine gelmişti. Buzlu altınbaşları gördükçe, ciğer kokusu almış kedi gibi, sıcak barbunyalara imreniyor :

— Balık denizde, tava ateşte, diyerek gözünün sulanmasını, ağzının sulanmasiyle değişiyordu !

Akşam serinliği başlamıştı artık.

Haliç, ufkun alacalı akisleriyle renkten renge giriyordu. Daha arkadan Eyüp sırtları ışıklı bir duman tabakasiyle kayboluyordu. Günün bu saatinde minareler daha uzun ve daha ince görünüyorlar. Fakat ezan seslerini duymamıza imkân yok. Çünkü başlamıştı kart suratlı primadonna bir İspanyol tangusu söylemeğe. Hem de ne tavır, ne ses, ne şive ! Karının yüzüne bak, üç günlük yola kaçarsın! Bu güzellik yetmiyormuş gibi, üstelik te o baygın bakışlar, o ısıtma görmemiş me-

— Arkası 31 inci sayfada —

OSMANLI ORDULARİLE DÖVÜŞEN VOYVODANIN GÜZEL DULU!

★★

Ardından binlerce Rus ve Leh askerini sürükleyerek Buğdana inen bu kadın, vücudunu saran zırhı, başını süsleyen tunç tulgasile atı üzerinde bir ilâhe kadar güzeldi.

Buğdanın eski Voyvodası Ermiyenin karısı idi. Osmanlılar ona Dömne ismini vermişlerdi. Fakat, güzelliği ile cüretkârlığı arasında sihri büsbütün artan bu dul kadına, Ruslar ve Lehliler âdeta hep birden vurgundular. Emirlerine körü körüne itaat ederlerdi.

Kızını Rus asilzadelerinden Korskiye vermiş, kocasının ölümünden, hele Buğdan beyliğinin Stefano isminde birine verilmesinden sonra, hırsı büsbütün artmıştı. Bütün gayesi Buğdanı baştanbaşa zaptetmek, Semiramis gibi, Kleopatra gibi tek başına saltanat sürmekti.

Zaten Lehistanda birçok kaleleri ve arazisi vardı. Bu sayede kısa bir zamanda 20 bin Rus ve 20 bin Lehliden ibaret büyük bir kuvet toplamağa, Buğdana akmağa, şehir ve kasabaları Osmanlı nüfuzundan kurtarmağa muvaffak olmuştu.

Güzel dulun, bütün bu akınlarda, ordusuna telkin ettiği şey, müstakil bir devlet kurmak hulyası idi. Küçük oğlunu da bu devletin başına Kral olarak getirecek, Tunanın suladığı geniş ovalarda büyük bir hükümdarlık kuracaktı.

Dömne atlılarile Buğdana girer girmez, Voyvoda Stefanoyı aşağılara doğru sürüp çıkardı. Şehir ve kasabalarda kendi atlılarının nal sesleri.. ve kendi ordusunun boruları çınlıyordu.

Her gün sabahları, zırhını giyerek ve tulgasını başına geçirerek, ordusunu teftişe çıkardı. Küçük vücudünün at üzerindeki ahengi, bütün askerleri mestederdi. Ona karşı herkeste hürmetkâr bir aşk yaşardı. Hiçbir Rus veya hiçbir Lehli, bu güzel dula fena gözle bakmak istemezdi.

⁂

Dömnenin büyük bir kuvetle Buğdanı zaptettiğini haber alan İstanbul, telaşa düştü. Firarî Voyvoda Stefano da Silistireye çıkmıştı.

Silistire mutasarrıfı Sarhoş İbrahim Paşa derhal bu asî kadını te'dibe memur edildi. Yanına Büdder ve Akkerman beylerini ve Tatar askerlerini alarak Buğdane yürüdü.

Fakat harp talihi güzel dula daima gülüyordu. Atının üzerinde,ahenktar bir yürüyüşle ordusunu idare eden Dömne, Sarhoş İbrahim Paşa kuvetlerini bir çırpıda berbat etti ve geriye püskürttü.

Artık Dömne, halk ve asker arasında bir Venüs kadar güzelleşmiş, Meryem kadar kudsiyet kazanmıştı. Bu yüzden Buğdanlılar ona sık sık ubudiyetlerini gösteriyorlardı.

Alman hudutlarına kadar korku salan.. Osmanlı ordularını bozan ve perişan eden bu kadın, için bütün Buğdanda şarkılar söyleniyor, kahramanlığı göklere çıkartılıyordu.

Dömne zahirî bir şekilde küçük oğlunu Buğdan tahtına oturttu.

Fakat, haddizatinde hükümdar olan kendisi idi. Damadı Korskiyi de kuvetlerile birlikte Buğdana getirtmiş, kanunlar ihdasına, vergi cibayetine başlamıştı.

*

Fakat bu sırada büyük bir Osmanlı ordusu, yukarıya, Buğdana doğru yürüyordu. Bosna, Semendire, Alacahisar ve Vılçıtrin askeri ile Silistire eyaleti askerleri toplu bir halde birleşmişler, Bosna valisi İskender Paşanın kumandasında eski Voyvodanın dul karısına karşı harekete geçmişlerdi.

Ordu yürüdükçe casuslar, her gün Dömneye yeni haberler götörüyorlardı. Dömne zaferinden emindi. Talihin kendisine yine güleceğini sanıyor, ordusunu alarak damadı, oğulları ve kızı ile birlikte aşağılara akıyor, Osmanlı ordusu üzerine yürüyordu.

Günlerce yol alan ordu, gerisinde toz bulutları kaldırarak ve ovalarda gürültüler koparark nihayet Stafaniş şehirine yaklaştı.

Bu sırada doludizgin gelen bir atlı, Dömnenin atı önünde gem kısarak yere atladı ve heyecanlı bir sesle:

— Osmanlı orduları göründü. Şehire girmek üzere hazırlanıyorlar !. dedi.

Dömne ordusuna derhal:

— Dur !. Emrini verdi.

Ordu büyük gürültülerle yavaşladı, çadırlar kuruldu, artık güneşin ışıkları kaybolmuş olan ovada meşaleler yanmağa, ocaklar tutuşmağa başladı.

Buğdanın Genç ve Güzel DULU DÖMNE

Yazan :

RAGIP ŞEVKİ

Gece ilerliyordu.

Dömne çadırına çekilmiş, Leh ve Rus beylerinden mürekkep bir askerî heyetle beraber taarruz plânını çizmeğe başlamıştı.

Stefaniş ovalarında yarın sabahki harp için hazırlıklar yapılırken, gecenin sisli aydınlığında güzel Dömne, yorgun ve halsiz başını, genç askerlerinden birinin göğsüne bırakmış, ince parmaklarile âşıkının yüzünü okşıyor, ikide birde vücudünü hırsla kıvırarak:

— Yarın... Yarın... Herşey yarın kazanılacak!. diye mırıldanıyordu.

*

Sabah, boru ve davul sesleri içinde yavaş yavaş bütün ovayı kapladı.

Güzel dul, gecenin rehavetini taşıyan vücudüne yine pırıl pırıl yanan zırhını geçirmiş, başına da tunç tulgasını oturtmuştu.

Atı üzerine sıçrarken yanında damadı Korski ile, kızı ve oğuları yer almışlardı. Rus ve Leh beyleri ardından geliyorlardı.

Ordu çalkalanıyor, etraftan:

— Dömne!.. Dömne!.. Avazları yükseliyordu.

Güneş, bütün kızıllığı ile ovayı kaplayınca, karşıdan Osmanlı ordusunun piştarları göründü. Dömne, atı üzerinde dönerek elini kaldırdı ve gerideki kumandanlardan birine bağırdı:

— Bizim piştarları da düşmana salın!..

Küçük ve ince bacaklı atları üzerinde ok gibi fırlayıp gelen Osmanlı akıncılarına karşı, Dömnenin atlıları da ovava saldırıldı.

İki taraf arasında bir anda kılıç kılıca ve mızrak mızrağa bir dövüşme oldu; ve Dömnenin orduları dağılmağa, ileri geri kaçmağa başladı.

Bir tepe üzerinde, göğsü heyecanla çarpan Dömne, hırstan ve hiddetten boğulan sesile:

— Hayvanlar!.. diye bağırdı. Sonra atını aşağılara sürerek:

— Haydi!.. Hücum!.. Hücum!.. Hep birden hücum!.. Diye bağırdı.

Zaten Osmanlı ordusu da, Buğdan Kraliçesinden önce ovaya saldırmıştı.

Büyük iki yağmur bulutu halinde, toz kaldırıp haykırarak, bağırarak, naralar atarak biribirine yaklaşan iki ordu, ovanın tam ortasında bir ânda çarpıştı.

Osmanlıların:

— Ur breha!.. Ur breha!.. naraları göklere yükseliyor, küfürlere, avazlara, acı çığlıklara kılıç şakırtıları karışıyordu.

Dömne elindeki uzun ince kılıcı ile ordusunun gerisinde dimdik ve sapsarı duruyordu.

Bir ok geldi ve zırhına saplanıp kaldı.

Dömne bütün avazile haykırdı:

— Saldırın!. Korkmayın!. Dövüşün!. Vurun!...

Bu sırada yanına yaklaşan damadı Korski heyecandan boğulan bir sesle:

— Sağ cenah bozuldu!. Bizimkiler kaçıyor!. diye mırıldandı.

Başını sağ tarafa çeviren Dömnenin yüzü kül rengini almıştı. Hiddetten dudakları titriyor, birşey söyleyemiyordu.

Kulaklarında yalnız Türklerin:

— Urbreha!. sesleri uğulduyordu.

Sağ cenahın bozulduğunu gören merkez de,gerilemeğe başlamıştı. Türk atlıları mütemadiyen düşmanın gerisine akmak için etraftan toz koparararak dolaşıyorlar, Yeniçeriler yalınkılıçlarile durmadan, dinlenmeden baş kesip, omuz, kol uçuruyoryorlardı.

Sağ cenah ve merkez bozulunca, panik bütün orduya sirayet etti. Şimdi Dömnenin askeri, darmadağınık, perişan bir halde geriye doğru kaçıyorlar, artlarından saldıran sipahiler mızraklar, kargılar ve kılıçlarile düşmanı mütemadiyen doğruyorlardı. Ordusunun geriye doğru, müthiş bir panik halinde kaçtığını gören Dömne, mahmuzlarını büyük bir hırsla atının karnına doğru vurdu, ve etrafındakilere dönerek:

— Benimle beraber gelmeyen vatan hainidir!. diye bağırdı.

Gerisinden kızı ve damadile birlikte birkaç asılzade de atları sürmüşlerdi.

Dömnenin orduları dağılmağa, ileri geri kaçmağa başladı

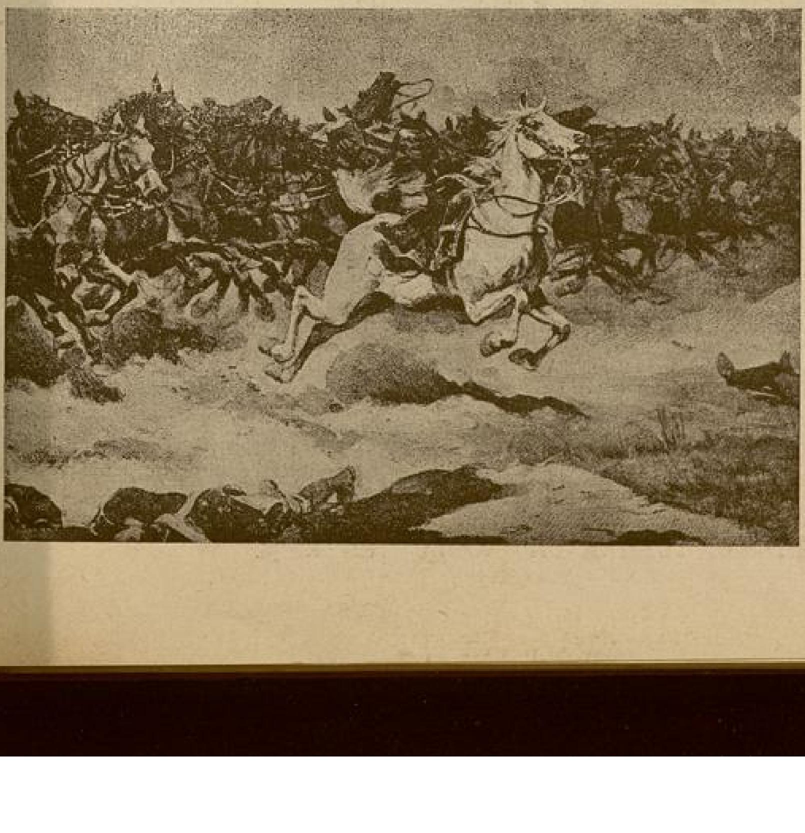

Buğdanın eski Voyvodası Ermiye

Dömne kaçan ordusunun önüne geçmeğe çalışarak:

— Savaşa dönün!. Geri!. Kaçmayın!. Haydı evlâtlarım!. Kaçmayın!. diye bağırıyor, sesi, kısık bir feryat halinde bütün bu hayhuy içinde kaybolup gidiyor, atının ayakları dibinden mütemadiyen bağrışıp haykırarak kaçan askerlerile kaplanıyordu.

Dömnenin bindiği at birdüzüye şahlanıyor, kaçakların seline kapılarak geriye doğru sürükleniyordu.

Bu sırada, on on beş Türk atlısının etrafını çevirdiğini görünce, güzel dul ince uzun kılıcını kaldırdı. Fakat, genç bir sipahi bir vuruşta kılıcı ikiye böldü; ve Dömne yi attan aşağı devirdi.

* *

Hükümdarlık hülyaları ve taht sevdasile ardından binlerce atlıyı sürükleyen güzel Dömnenin yumuşak, pamuk gibi beyaz kollarına zincirler vuruldu; ve beşyüz kazakile beraber İstanbula gönderildi.

ÇAPKIN MÜFTİ

Ona kasabada Çapkın Müftü derlerdi. Bu adam, adı komşu kasabalarda bile dillerde dolaşan, tanınmış Müftü Hacı Yahya efendinin oğlu idi. Babası işinin gerçekten eri, bilgin ve sayın bir adamdı. Amma oğlu gençliğinde ilme gönül vermemiş, ve vaktini medreseden kaçarak, meyhanelere gitmekle.. kız, kadın peşinde dolaşmakla geçirmişti. Hacı Yahya efendi Fetvahanenin önünde, ikindi namazından sonra toplanan kasaba hocalarile, konuşurken oğlu için :

— Bu çocuk adam olmayacak. Haktaalâ bana böyle evlâd vereceğine keşki canımı alsaydı... deye acı acı söylenirdi. Aşinalar kendisini :

— Merak buyurmayın, zamanı gelince babasının oğlu olduğunu gösterir, diyerek avuturlardı.

Yahya efendinin yalnız bir erkek çocuğu dünyaya gelmişti. Kasaba halkı, babasının hatırı için, bu çocuğun birçok taşkınlıklarına göz yumardı. Yirmi yaşına kadar hovardalıkta vakit geçiren Yahya efendinin oğlu, başına sarığı sarıp, cübbeyi giydikten sonra değişmiş, kendisini ağıra almağa başlamıştı. Babasının ara sıra kendisine yaptığı :

— Oğlum! bizim ailemiz kasabanın en tanınmış bir ailesidir. Soyumuzdan şimdiye kadar sekiz Müftü yetişmiştir, haram peşinde koşmaktan birşey çıkmaz. Yarın ben öldükten sonra yerime sen geçmelisin. Amma böyle gidersen Müftü değil, bir cami hademesi bile olamazsın. Ailemizin şerefini lekeleme..

Diye verdiği öğütler kafasında yer etmeğe başlamıştı.

Müftü Yahya efendi oğlunun halindeki değişiklikten memnun oluyordu. Aradan bir zaman geçtikten sonra, kasabanın en büyük hocalarından Hafız Salih efendinin kızıyle evlenmişti..

***

Yılların ardından yıllar geçmişti. Hacı Yahya, çok ihtiyarladığı için Müftülükten çekilmişti. Belediyede toplanan kasabanın Hocaları, Hafızları, Müderrisleri çok sevdikleri Hacı Yahya efendinin hatırı için oğlunu Müftü yapmışlardı. Bunun üzerine:

— Kasabada bu kadar değerli Hocalarımız varken, sırf Yahya efendinin hatırı için oğlunu Müftü yapmak caiz midir?

Daha üç beş yıl öncesinekadar meyhaneden, karı, kız peşinden ayrılmıyan bir adamın, şeriat hükümlerini hakkiyle yapmasına hiç imkânı mı var?

Diye söz söyleyenler çok olmuştu. Fakat Yahya efendinin hayatta olması, bütün bu itirazları tesirsiz bırakmıştı,

Yeni Müftüye, eski meyhane arkadaşlarından Kasabların Osman «Çapkın Müftü» diye isim takmış, çok geçmeden bu ad bütün memlekete yayılmıştı.

Müftü, eski huylarından bütün bütün vazgeçmemişti. Arasıra yanına iş için

—Bu çocuk adam olmıyacak... Haktaalâ bana böyle evlât vereceğine...

gelen bazı dul güzel kadınlarla, münasebette bulunduğ, uağızdan ağıza dolaşıyordu. Bunu kendisine işaretlerle çaktırmak istiyenlere :

— Hani bir adamın adı çıkacağına canı çıksın derlerya.. bu, o kadar yerinde söylenmiş bir cümledir ki.. Sanki bu cümle benim için söylenmiştir. O habis Osmanın taktığı «Çapkın» lâkabı, durduğumuz yerde bize karalar sürüyor. Bizim şimdi şeriat ahkâmından başka düşündüğümüz birşey yok. Söylenen sözler hakikatten aykırı şeylerdir. Diye kendisini temize çıkarmak isterdi.

Divanıharp, o gün cepheden kaçan bir subayın muhakemesiyle uğraşıyordu. Erginlik savaşının en çetin zamanlarıydı. Cepheyi bırakıp düşman işgali altındaki memleketine gitmek, vatana hainlik etmek suçuyla muhakeme edilen bu subayın yogatılması isteniliyordu. Subay, suçsuz olduğunu ileriye sürüyor, Divanıharp kuruluna karşı şu yolda savgada bulunuyordu:

— Vatanın benden hizmet istediği bir sırada, ödevimi bırakarak düşman işgali altındaki memlekete ölümden, düşmandan korkduğum için kaçmadım. Namusumu, bir Türk subayının en yüksek bir varlığı olan şerefimi kurtarmak için gittim. Ben, burada her türlü yoksulluğa katlanarak siperlerde düşmanla çarpışırken, memleketin «Çapkın Müftü» adıyle tanınmış bir soysuzun, karımı ayarttığını haber aldım. Bunu duyar duymaz iradem elimden gitti. Bu, şeriat ve din kılığı altında nice ailelerin namusunu.. nice öksüz ve dulun hakkını ayaklar altında çiğneyen; bu da yetmiyormuş gibi memlekete, vatana hainlik ederek düşmanla elbirliği eden bu alçak herifi öldürmeğe gitmiştim. Onu vurmak için bir hafta peşinde dolaştım. Geldiğimi haber alan bu mel'un adam saklanmış, bir taraftan da beni yakalatmak için düşmana haber vermişti. Karımı boşamıştım. O hüngür hüngür ağlıyor kendisinin «Çapkın Müftü» tarafından zorla ayartıldığını söyliyordu. Öcümü sonraya bırakarak, bizim tarafa kaçmağa hazırlanırken kasaba, askerlerimiz tarafından tekrar alge edilmişti. Hemen gidip kendimi gelen kuvetlerin komutanına teslim ettim. Hükmünüzü verirken savgamı gözönünde bulundurmanızı hak adına dilerim.

Subayın bu sözleri Divanıharp kuruluna çok dokunmuştu. Subay hakkında hüküm hafifleştirilmiş, bir taraftan da Çapkın Müftünün Divanıharbe getirilmesi için emir verilmişti...

Ancak, Çapkın Müftü düşmanla beraber kaçmıştı. Çoluğunu çocuğunu kasabada bırakarak kaçan bu adam, ayarttığı Türk subayının karısını beraber götürmeği unutmamıştı.

Büyük utkudan sonra anavatan sınırlarından dışarıya düşmanla beraber Gümülcinaya kaçan Çapkın Müftü, orada sarığı, cübbeyi çıkarmış; bir Rumla beraber meyhanecilik etmeğe başlamıştı. Yıllarca Müftülük eden bu adam, ayartıp kaçırdığı kadının yüzünden, bir gün cezasını görmüş, bir Palikaryanın bıçağı altında yadellerde can vermişti.

Yazan:

HİKMET TURHAN DAĞLIOĞLU

TANGONUN ÖLÜMÜ

Yazan: UMRAN NAZİF YİĞİTER

No. 4

★

Saçları darma dağınıktı. Gözleri siyah gölgeli.. kırmızı burun kanatları her zamankinden açık ve müteharrik.. dudakları bükük.. ve mütebessim.. Sultan bu sabah beyaz bir nilüfer kadar güzel ve göz alıcıydı.

Ortalığı kaplıyan derin sükûtu sultan bozdu.

— Doktor! dedi.. hastayım.. bütün gece bir dakika bile uyumadım.

Ülvi, oturması için muhatabından bir işaret bekliyordu. Sultan, balmumundan yapılmış gibi düzgün ve etli ellerini uzatarak parmağile köşedeki bir koltuğu gösterdi. Ve :

— Alnınız da.. yanıma geliniz! dedi.

Ülvi, hasta iken değil, iyi saatlerinde bile hiçbir zaman başucundan eksik olmayan kutucu ustası Dilşat kalfanın, şimdi odada bulunmayışına taaccüp ediyordu.

Zeki kadın, o dakikada işin farkına varmış olmalı ki :

— Dilşat zavallı, sabaha kadar o da benimle uykusuz kaldı... ve bütün gece beni teselli etti..

Ülvi, sultanın müzeyyen ve mutantan karyolasının ayak ucundaki mevkiinde oturuyor ve içinden :

— Sizi teselli mi etti? Ne var ki..

Fena bir haber mi? diye mırıldanıyordu.

Sonra öksürerek sesine bir düzen verdi:

— Rahatsızlığınıza çok üzüldüm sultanım! dedi.

Sultan, yarı çıplak dolgun vücudunu kuştüyleri ile dolu yatağın içerisine bıraktı. Çırpınır gibi göğsünü çalkaladı. Dudaklarındaki tebessüm uçtu.

— Çok hastayım doktor. Çok! dedi.

Sonra, karyolanın yanında duran kenarları yaldızlı, ortası mermer sigara tablasından bir sigara çekti. Kıvrık, etli dudakları arasına götürdü.

Ülvi bir kibrit çakarak sultanın sigarasını yaktı. Ve kibritin kırmızı alevi içerisinde, sultanın tutuşan gözbebekleri ile karşılaştı.

Neden bu sabah sultanda böyle bir fevkalâdelik vardı? Bu ne samimiyet? Ne lâubalilik idi?

Ülvi koltuğunda doğruldu :

— Anlayorum ki muhterem sultanım.. büyük bir nevrasteniden mütevellit uykusuzluk ile yorgunsunuz! Değil mi efendim?

Sultan yine gülüyordu. Doktor, muhatabının tuhaf bir cevap vermesinden korkarak :

Yüzleri kadar içleri de kara olan haremağaları yine mahut dedikodularına başlamışlardı...

— Her halde sizi yoran, üzen budur sultanım!.. dedi. Bendeniz derhal bir reçete yazar ve eczacı başınız Necmettin kulunuza yaptırıp taktim ederim. Şimdi bendenize müsaade ediniz de heman yaptırayım..

Ttitreyen dizlerine yumruklarını dayayarak kalktı.

Ülvi çıkarken sultan :

— Doktor ilâcımı bekliyorum.. Bizzat kendiniz getirirseniz daha memnun olurum.

Ülvi hayret içersinde başını Sultana çevirdi. O sigarasından çektiği dumanları büyük kıvrıntılarla üflerken :

— Sureti istimali hakkında da bir fikir vermiş olursunuz!

Ülvi yere kadadar iğilip selâm aldıktan sonra kendisini dışarıya attı. Loş taşlıklardan yürürken başı zongluyor.. şakakları çatlayordu. Haremden avluya inen merdivenleri ikişer, ikişer indi. Karanlık avludan yürürken kendisini, yolunu gözetleyen; dolgun vücutları hararetle yanan.. dudakları aşka, Bir erkeğin sıcak nefeslerine susamış cariyelerle,gözdelerle göz göze geliyordu. Sanki hepsinin gül yanaklarında bir alev vardı.Hepsinin siyah, mavi gözleri, kulaklarındaki göz alıcı yakut.. pırlanta küpeler gibi parıldayor.. şehvetle tutuşuyordu.

Doktor, her zamankinden daha dalgın selâmlığa geçti ve odasına.. koltuğuna kendisini zor attı.

***

Artık havalar gittikçe serinleyordu. Erenköyüne sayfiyeye gelen köşk komşuları birer, ikişer İstanbula göç ediyorlardı. Hemen her sabah, ilk tren tenha olur diye, eşyalarını toplayıp İstanbula inenler; yıkık bahçe duvarlarından, çalılarla örülmüş çit üzerlerinden, henüz tatlı sabah uykusunda bulunan komşularını uyandırarak, «Allaha ısmarladık» diyorlardı.

Şimdi bu vedalar okadar çoğalmıştı ki, hemen her sabah pembe, beyaz maşlahlı hanımefendiler, çörek, simit yiyen küçük çocukları ellerinden tutarak köşk kapılarını vuruyorlar :

— Efendim allahısmarladık. İstanbula indiğinizde fakirhaneye de uğrarsınız...

Sonra gülerek :

— Nişantaşına çıkınız.. Orada Teşvikiye cami şerifile karşılaşırsınız..

Ellerile işaretler yaparak :

— Cami şerifin yanındaki sokaktan giriniz.. birinci değil.. ikinci değil.. ücüncü yeşil demir parmaklıklı.. pancurlu ahşap konak..,

Ve sonra daha yavaş bir sesle :

— Mabsyinci Eşref paşanın konağı dersiniz!

Yollu iltifatlarda, muhavereler de bulunuyorlardı. Ve çürümüş yapraklarla dolmuş yollarda, arkalarında uşakları zengin mirasyediler; veya yanlarında emirberleri, önlerinde kolağası kocaları ile, İstasyona doğru yürüyen yolcu kafileleri görünüyordu. Erenköyü artık büsbütün sessiz kalmıştı. Akşamları donuk, serin bir mehtabın altında uzanan ağaçların, çıplak dalları arasından yükselen köşklerin..yüzleri zulmetle dolu evlerin bacalarında bile, içini çeke çeke sigarasını üfüren dertli bir adamın hali var..

Yazdan kalmış, mutfak bacaları üzerindeki birkac leylek yuvası da, mevsim rüzgârlarının önüne katılmış serseri adımlarla sahillere doğru uçuyor....

Ülvi, gene bu sonbahar gecesinde balkonda, yaprakları dökülmüş sarmaşıkların kenarında oturuyordu. Kulaklarında uzaklardan gelen trenin sesi uğuldadı.

O yaz gecesinden kalma bir polkayı, tekrar duyar gibi oldu. Gözleri, gayri ihtiyarî Rahmi beyin köşküne döndü. Erenköyünün, kendileri gibi kış yaz sakinleri olan bu komşularının köşkünde sonsuz bir sessizlik vardı.

Aşağı indi. Annesi arka odada oturuyordu. Babası Haci Adil efendi köşe minderine dayanmış, elindeki yevmî gazetelerden birini, beyaz bir koyun postu üzerine atmış, uyukluyordu. Onu uyandırmamak için yavaşca, beyaz abajurlu bir petrol lâmbası altında yün ören annesinin yanına oturdu....

Erenköyünün sessizliğinden.. bu her günkü göçlerden bahsettikten sonra, lafı komşuları Rahmi beylere döktü. Ve:

— Rahmi beylere ne oldu?dedi.. hiç görünmiyorlar.. geceleri evlerinde ne bir ışık.. ne de bir hareket var. Galiba Rahmi bey artık tavukculuktan vazgeçti. Ne idi onun tavuk horoz merakı?!.. Erenköyünde nam almıştı vallahi.. değil mi anne?

Annesi, içerlek ve donuk lâmba ziyası altında, yaşarmış ihtiyar gözlerini oğluna dikti :

— Haberin yok mu oğlum? Mübeccel hasta.. geçen hafta seni aramışlardı. Halbuki sende o hafta gelmemiştin..

Ülvi, kendisinin de sebebini bilmediği, bir üzüntüye kapıldı. Kulaklarında oynak bir polka canlandı. Gözlerinde berrak bir mehtabın Mübbeccelin dalgalı saçlarında oynaşmaları titredi ve :

— Vah.. vah diyebildi.

Annesi :

— Ülvi yavrum! vakit daha erken.. sen komşumuzu bir yoklasan.. komşuluk vazifesini yapmış olursun!

Ulvi ceketini giyip kamçısını aldı, dışarıya çıktı. Hava hafif rüzgârlı idi. Yıldızlar,gümüşî bulutlar arasından lâcivert semada birer ikişer serpilmiş..Serseri bir mevsim rüzgârı, boşalıp tenhalaşmış köşk kapılarının tahta kanatlarını, kafessiz pencerelerini sarsıyordu. Yollar up uzun, bembeyazdı. Köşelerde, bu beyazlığı noktalayan birkaç mavi fener, kırpışıp duruyordu.

Ulvi caketinin düğmelerini ilikledi, Kayışını omuzlarından atıp düzeltti. Rahmi beylerin köşküne gelince demir kapıyı araladı. İç kapının üzerinde asılı duran ufak bir çıngrağın sesi,gecenin bu sessizliği arasında sahillere kadar uzandı.

Bahçenin bir köşesinde, kuyu başında uyuklayan «Çakır» ın havlamaları ortalığı doldurdu...

Arka taraftaki odalardan birisinde oturan köşk halkı, bir gece misafirinin geldiğini anlamışlardı.

Rahmi bey oturduğu koltuğundan kalkarak misafirlerine:

— Hayır ola.. Bu saat, bir gece ziyaretcisi galiba?..

Macit kardeşi Zehraya, Zehra Mübeccele :

— Gelen kim ? demek ister gibi, bakıştılar.. Bu aralık Gülfem kalfanın sesi duyuldu:

Trabzanları vurarak, gelen misafirin duymamasını ister gibi, yukarıdan kendisine bakanlara ; yavaşça :

— Beyefendi! karşı köşkün küçük beyi; geldi; diyordu.

Rahmi Bey seyrek saçlarını parmaklarile düzeltip, çıplak başı üzerinde yatırmağa çalışarak; merdivenlerden indi. Bahçe kapısında asılı duran iri bir fenerin sarı ışığında yükselen insan gölgesine baktı, tereddüt etti.

Fakat bu tereddüdüne Ülvinin titreyen sesi nihayet vermişti :

— Rahmi Beyefendi.. Affınızı istirham edeceğim.. Geceleyin bu vakitte rahatsız etmekten vakıa çekiniyordum. Fakat evvelsi hafta bendenizi aratmışsınız.. Dün de annem gelmiş.. küçük hanımı rahatsız bulmuş.. Ben de bir ihtiyacınız olur diye...

— Estağfurullah evlât... Eksik olma çok iyi ettin... Buyurun buyurun!..diye köşkün kapılarını arkasına kadar açıp doktoru içeriye aldı. Köşkün bir arka odasında oturuyorlardı. Mübeccel her günkünden biraz daha süzük, daha sarı benizli görünüyordu. Ve her zamanki gibi mültefit.. kibar bir tavırla bir köşede oturuyordu. Zehra ve Macit akrabalarını yoklamağa gelmişler. Balkonun geniş kapısı önüne yerleştirilmiş iki kişilik bir koltukta oturuyorlardı.

Mübeccelin mektep ve semt arkadaşları Canan, Sevim, Süveyda Mübeccelin yakınında birer sandalyeye ilişmişlerdi. Macit, eski Mektebi Sultani arkadaşı doktoru yalnız bırakmadı.. Bir sandalye alıp yanıbaşına oturdu. Onunla mektepte bir zamanlar ne kadar çok sevişiyorlardı... Fakat Macit biraz haylaz çıkmış, tahsile devam etmemişti...

Rahmi Bey her zamanki neşeli sesile:

— Doktorcuğum.. dedi.. Mübeccelimiz bizi çok korkuttu Cenabıhakka bin şükür bu gün biraz neşesini buldu.. ve bizlere de hayat bahşetti.

Fakat, hastalığının nekahat devresi henüz başladığından, daha çok zayıf bulunuyor.

Kısık kısık öksürdü.

—Bittabi o da geçer değil mi oğlum?

Ulvi, bu genç hastaya teselli verici sözler söyledi; ve ogün bulunamadığı için müteessir olduğunu tekrar tekrar söyledi.

Mübeccel bu gece, uçuk benzi ile dahi, heman her gecekinden daha güzel.. daha kibar, ve daha masum tavırlı idi..

Mor bir rop giymişti. Önü kapalı robunun ucundan hafifce görünen göğsü, beyaz bir mermer gibi idi.. Gözleri ateşli.. bakışları zeki.. dudakları müstehzi, kıvrık ve bir gül kadar güzeldi.. Zekâ, cazibe bir kadında en çok aranan şeyler değil midir?

Bakışlarındaki ateşli ışıklar, onu, bir çok al yanaklı, çekme kaş ve hokka ağızlı hanım kızlardan ayırmağa kâfi gelen bir başkalık idi.. Tavırları, masum edası ise hemen herkese itimat saçan bir esalet eseri.. bir esalet yadigârı idi,..

Arkadaşları Sevim, Canan, Süveyda genç, genç hanım kızlardı.

Sevim, biraz hayalperest gibi görünüyordu. Omuzlarına dökülen kıvırcık saçları, süzük gözleri, dalgın bakışları; ve geniş beyaz renkli, kırmaları yerlerde sürünen robu ile 18 inci asrın genç kızlarını andırıyordu.

Canan; bir bahriye zabitinin kızı idi. Uzun boylu; esmer.. kara gözlü; üstünde beyaz yakalı, rengini çok açan mavi bir robu vardı.

Süveyda yaşlıca bir kızdı. Bir vakitler bir topçu zabiti ile nikâhlanmış, fakat zabitin Diyarıbekir taraflarında bir karısı ile üç erkek çocuğu olduğu anlaşılınca, ondan ayrılıp, senelerce merhum babası hafızılkütüp Memduh efendi ile yaşamıştı.. Bu arada mektepten yeni çıkmış bir eczacı ile ailece tanışmışlar.. nişanları olmuş. Bu defa da eczacının ayyaş.. hodkâm.. bir aile yuvası kurmaktan çok uzak bir adam olduğu anlaşılmış, ve bu evlenme vadinden de vazgeçilmişti..

İşte hayatın bu acı cilvelerinden müteessir olan, ve derin bir sukutu hayale uğrayan genç kız.. ölünceye kadar evlenmemeye azmetmiş, annesinin ölümü ve babasının yalnızlığı bu azmini kolayca tahakkuk ettirmişti.

Ortada, muhtelif mevzulardan muhabbetler dönüyordu. Ulvi bir aralık, yalnız gecelerinde büyük bir zevkle dinlediği Mübeccelden, kemanını eline almasını rica edecekti. Bu genç ve masum bakışlı hasta kızdan böyle bir ricada bulunmak, hotkâm bir hareket olacaktı.. vazgeçti.

Macit, Ulvinin yanıbaşında sigarasının birini yakıp birini söndürüyor, hararetli hararetli gördüğü geçirdiği şeylerden bahsediyordu ve:

— Allah bana bol para vermeli; diyordu. Başka hiç bir zevkim yok.. deniz.. ve avlanmak.

Bilir misiniz, yaz akşamları mor sahillerde beyaz yelkenli ile dolaşmanın ne büyük zevki vardır?..

Ulvi, mektepten beri zevkine düşkün olarak yaşayan, büyüyen bu arkadaşın fikirlerine için, için gülüyordu.

Bir insanın, bir gencin bütün zevkleri bunlardan mı ibaret kalırdı ?

Macit, Mübeccelin akrabalarındandı.

— Arkası var —

Sultan Hanım

LİSELER KAMPLARINDA

Yazan:

EKREM NEJAD ÖZSU

Geçen ay bütün İstanbul, bir gün içinde baştan ayağa asker kesilmişti. Bu sene bütün lise talebelerinin ayni zamanda askerî kampa çıkmaları, sanki İstanbula bir asker dampingi yaptı. Her adım başında genç ve dinç bir vücutla, şuurlu ve sert bakışlı iki gözle karşı karşıya geliniyordu.

Bu, vatan sevgisi ile dolu olan yüreklerin, ülküleri için çarpışları; vücutlarının canlı hareketlerinden ne güzel anlaşılıyordu. İşte bu genç askerlerin, vatan koruyuculuğu yolundaki ilerleyişlerini yakından görmek için, ben de aralarına girmiş.. İstanbulun ayrı ayrı yerlerinde kurulan liseler kamplarını birer birer dolaşmıştım.

***

İstanbulun hemen bütün deniz kenarları, geniş erleri, beyaz çadırlarla dolmuş.

Suadiyede, Bostancıda, Pendikte, Yakacıkta, Mecidiye köyünde, Balmumcu çiftliğinde hep kamp ediyorlar. Kabataş lisesi deniz kenarındaki mektebinde kalmış; gündüz talim için Orhaniye tepelerine çıkıyorlar, akşam mektebe dönüp yatakhanelerinin denize bakan pencerelerinde dinleniyorlar.

Genç liseliler türlü türlü süel talimler yapıyorlar...

Hemen hepsini ayrı ayrı ziyaret ettiğim bu kamplarda, gördüklerimi yazmak isterdim; fakat ancak bir kaçın burada nakle imkân bulabildim.

Mecidiye köyünde, İstiklâl lisesinin bulunduğu yere gitmek için erkenden yola çıktım. Tramvaydan Şişlide indik asfaltı tuttuk gidiyoruz. Bir de baktım birkaç adım önümüzde, renginden yeni giyildiği belli olan elbisesi ile bir liseli kamp talebesi ilerlemektedir. Vaktin boş geçmesini istemediğim için, yolumun üstüne çıkan bu fırsatı kaçırmadım; hem yürür, hem konuşuruz düşüncesile adımlarımı sıklaştırdım. Beş on adım atınca gencin yanına varmıştım.

İsmini sordum «Sacit» dedi.

İstanbul lisesinin Balmumcu çiftliğindeki kampında imiş.

Yürüyüşüne dikkat ettim, kamplar başlıyalı daha ancak dört beş gün olduğu halde, Sacit tamamile askerleşmiş, daha doğrusu Türk milletine has olan askerlik ruhunun, bu dört beş gün içinde kendisinde tebellür etmiş olduğu göze çarpıyor. Vücudu dik, adımlarını sert ve düzgün atıyor. Kollarını ayaklarının ahengine kaptırmış sallayarak gidiyor.

Konuşuyoruz:

— Kamp hayatını nasıl buluyorsunuz? Hiç sivil hayatla, bu şimdiki disiplinli, sert hayatı mukayese ettiniz mi?

— Evet ettim; askerî hayatın, sivil hayattan üstün olan çok kuvvetli bir disiplini vardır. Emre itaat, ferağat, fedayi nefis faziletleri vardır. Disiplin ve otorite insanı makinalaştırıyor. Aldığınız emri hemen bir makina gibi ve ne derecede iyi yapılması imkânı varsa, o kadar iyi olarak yapıyorsunuz. Disiplin, ihmalı ortadan kaldırıyor.

İnsana bir program ve intizam içinde yaşamağı, askerî hayat ne güzel öğretiyor ve tatbik ettiriyor.

Halbuki sivil hayatımızda birçok hattâ en mühim işlerimizin bile bazen yapılmamış oldukları vakidir. Fakat askerlikte, yapamamış olmak, diye birşey yoktur. İşte size en büyük farklardan biri. Böyle olduğu için bu kamplar bize sade askerî talimi öğretmekle kalmıyor; sivil hayatımızda derli toplu yaşamamızı, şuurlu bir program sahibi olmamızı, ve kendi üzerimizde bir otorite tesis etmemizi, bir disiplin kurmamızı öğretiyor. Yani herkesi irade sahibi yapıyor.

Sacidin askerliğe karşı duyduğu büyük sempati, hem sözlerinden.. hem de ağırbaşlı harekâtından belli idi. Artık kendisine: «askerliği sevdin mi?» diye sorulamazdı. Onun yerine başka bir sual sordum:

— Askerliği bu kadar çok seviyorsunuz da, ne için askerî mekteplere girmeyip sivil lisede okuyorsunuz ?

— Ben askerliği, bütün Türklerin asker olması lâzımgeldiğini bildiğim için seviyorum; ve vatanımı korumak için.. benden bir hizmet beklendiği zaman hazır olmak için bütün kuvvetimle çalışıyorum ve çalışacağım. Fakat diğer zamanlarda, sivil hayatın intisap edeceğim herhangi bir mesleğinde, memleketim için çalışacağım. Binaenaleyh yurduma iki türlü hizmet etmiş olacağım.

Yollarımızın ayrılacağı noktaya gelmiştik; genç ruhlu genç askere tükenmez sağlık, şenlik dileyip, ve onların kamplarına da gideceğimi vadederek ayrıldım.

***

İstiklâl lisesinin kamp kurduğu yere gelmişiz, yolun sol tarafındaki araziye girdik; daha iki adım atmadan karşımıza mavzerinin ucuna süngüsünü takmış bir nöbetçi çıktı. Güneş, yüzünü kızıl bakıra çevirmiş. Bize tam bir asker ciddiyeti ve keskinliği fakat bir liseli nezaketi ile: "kamp mıntakasına izinsiz girmenin yasak olduğunu„ söyledi. Gazeteci olduğumuzu öğrenince: «bir dakika.. şimdi komutana haber göndeririz!» diyerek; cebinden çıkardığı düdüğü iki kerre öttürdü. Dahilî posta işlerini temin ettiği anlaşılan diğer bir liseli er, koşup geldi ve nöbetçi erin söylediklerini dinledikten sonra, koşa koşa sağ taraftaki bir çadıra gitti. Hakikaten bir dakika sonra cevap gelmişti; komutanın müsaade ve daveti üzerine çadırına gittik.

Komutan binbaşı Hayri çok nazik ve sevimli bir subaydı. Gittiğimiz zaman atış defterlerinin tanzimi ile meşguldü. Bize bu defterler ve atışların yapılması hakkında izahat verdi. Sonra kamp yerini gezdirdi; ve talim saati geldiği için, erlerini toplayıp amelî derslerini vermeğe başladı.

Kampta 190 liseli bulunuyor. Komutan onları grup grup ayırmış; meselâ bir manga yürüyüş yapmakta, öbür manga avcı hattına açılmış ilerliyor.. kâh yere yatıp mevzi alıyorlar, kâh ilerliyorlar. Diğer tarafta bir mangaya binbaşı, nişan alış hakkında izahat veriyor; sonra dönüp selâm resmi talimi yapan bir grupun hatalarını tetkik ediyor. Erler komutanlarının önünden geçip boyuna selâm veriyorlar. Fakat komutan bağırıyor :

— Olmuyor, parmaklarınızı açmayın, el güneşliğin kenarında, avuç içi yere bakacak.

Talime, istirahat için biraz ara verilmişti. Bu sırada, su getirmek vazifesi alan liseli erler, yanlarındaki iki asker ile birlikte, bir katıra yükledikleri su fıçılarını getirdiler. Herkes mataralarını doldurmak için koşuyor. Yakıcı güneş içlerini kavurmuş, sudan imdat

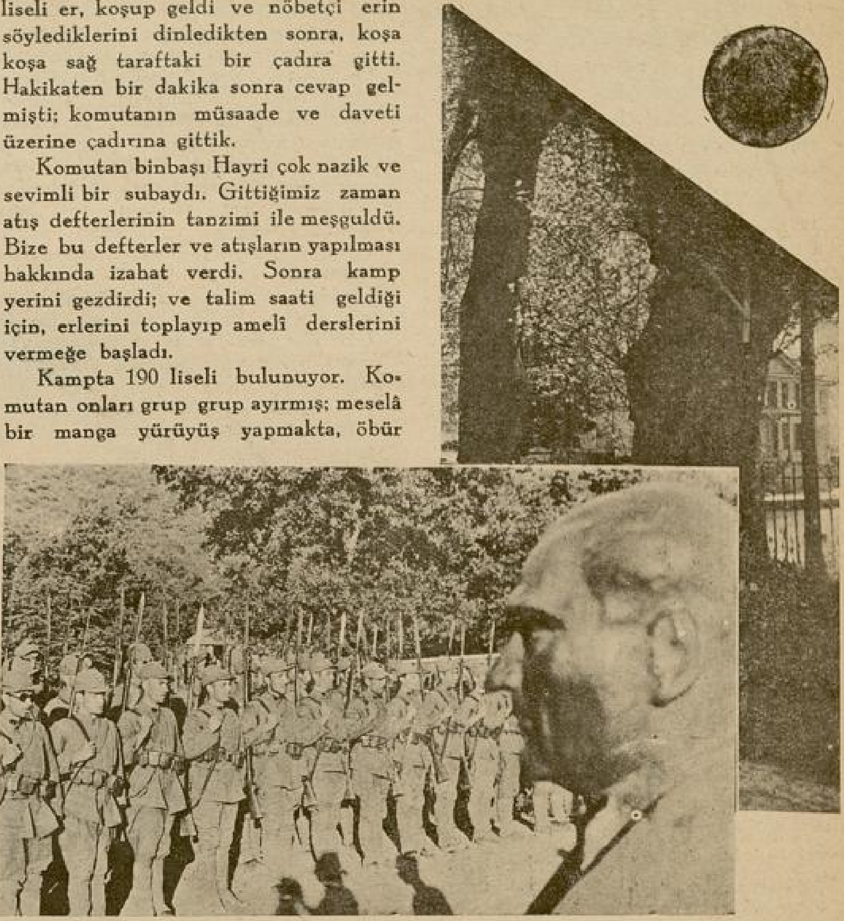

Genç Liseliler Başbuğları Büyük Atatürkün büstü karşısında İstiklâl marşı söylüyorlar.

Atış taliminden sonra tüfekler temizleniyor.

Talime çıkmak üzre hazırlanan bir kafile...

bekliyorlar ve mataralarını bir ân önce doldurabilmek için acele ediyorlar, çünkü biraz sonra yine talim başlayacak.

Ben, onları, seyrederken, işini bitirenlerden bir tanesi yanıma yaklaştı: «Burası sıcak, susamışsınızdır, içmez misiniz ?» dedi. Ve: «fakat, bizim bardak ve surahimiz yok; her şeyimiz mataradır» diye ilâve ederek, bana matarasını uzattı. Hakikaten susamıştım. Islak mataradan bir iki yudum içtim, içerken çenemden bir damla su süzülüp boğazımdan soğuk soğuk aktı. Ben de serinlemiştim, içimde bir inşirah duydum. Bu inşirah sade soğuk sudan değildi, daha ziyade güzel İstanbulumuzun güzel bir tepesinde, bu güzel yurdu korumak için çalışan bir gencin matarasından su içebilmekten idi. Çadırların arasında dolaşıyorum. Kimi mahrut, kimi de portatif.. hemen yere yapışık gibi çadırlar; yani içlerinde ancak yatılabiliyor. Oturunca başınız tavanına değer. Rastgeldiğim bir gence:

— Boş zamanlarınızda nasıl vakit geçiriyorsunuz? diye sordum.

— Ah! sormayın; dedi ve ilâve etti:

Burada en büyük sıkıntımız gazetesizlik; kampa kimse gazete getirmiyor. Hafta başlarında aldığımız günlük gazeteleri, bir hafta taze havadistir diye tekrar tekrar okuyoruz.

Düşündüm: İstanbula bir adım yerde münevver bir gençlik, okuyacak gazete bulamıyor, ve taze havadis diye ayni havadisi bir hafta sonra tekrar okuyor. Hoş!.. çok kere bizim gazeteci arkadaşlar bu işiin daha usturloplusunu yapıyorlar ya.

Ayni havadisi, değil bir hafta, bazan haftalarca, bazan aylarca tekrar tekrar taze havadis diye yazıp duruyorlar.

Çadırların arasındaki büyük ağacın dibinde, üstünde kocaman bir ibrik duran masanın başına bir delikanlı geçmiş, harıl harıl traş oluyordu. İzinli imiş, İstanbula gidecekmiş.. arkadaşları ona imreniyorlardı.

O, bir sabuna, bir traş makinesine sarılıyor, bir ân önce işini bitirmeğe çalışıyor. Kim bilir belki nişanlısı ile.. yahut nişanlanmağa namzet olduğu genç kızla buluşacak ?.. nasıl acele etmesin.

Yanımdaki arkadaş izahat verdi:

— Bu masa kampın berber dükkânıdır. Fakat belki İstanbuldaki en modern berber dükkânı: Hiç kimse, burada traş olunca, para vermez; yani sabun parası, krem parası, kompres parası, bahşiş gibi birçok külfetlere katlanarak kesesini eritmez. Fakat yalnız sıra beklemek vardır. Kampın tek berber dükkânı olduğu için, müşterisi pek çoktur. Herkes traş makinesini, havlusunu alıp masanın başında sıra beklerler; ve Amerikada, İngilterede olduğu gibi kuyruk yapıp bir sıraya otururlar. (Hiç bir yerde oturarak kuyruk yapılmazken, burada sıra bekleyenler yerlere çökmekte imiş.)

İlerimizde tayyare hangarı şeklinde büyük bir çadır görmüştüm. İzahat veren arkadaşa sordum.

— «Hem silâh deposudur, hem yatakhanedir; dedi. Meğer o çadırın yaramazlığı da varmış: tayyare hangarı biçiminde olduğu halde, içinde uçuracak tayyaresi olmadığından, kendisi uçmağa niyetlenmiş galiba. Geçen gece e kuvvetli ruzgârdrn istifade edip, ipler koparmış ve havalanmış. Bütün ka seferber olup asî çadırı yakalamış amma, gece yarısından sabaha kadar kurabilmişler. Komutanın düdüğü, limin devamı için erlerini çağırırk ben de değerli binbaşıya veda e ayrılmıştım.

* * *

İstiklâl lisesi kampından ayrılın İstanbul lisesinin kampının oldu Balmumcu çiftliğine gittik.

Talime gitmişlerdi. Bahçenin gölg bir köşesinde oturup biraz dinlend Biraz sonra genç liseliler, karşıd bize doğru, marş söyleyerek muntaz bir şekilde geldiler; bahçeye girdil 500 den fazla olan bu enerjili vücutl komutanlarının karşısında uzun bir teşkil ettiler.

Hepsi selâm vaziyetinde, dik olan ileri bakıyorlar; taşkın göğüsleri ve ca duruşlarile, hiç talim yapmamış gibiyd

ler. Aldıkları (paydos) kumanda na, tıpkı bir ağızdan çıkıyor gib candan kopan bir ahenkle (sağ diye cevap verdiler. Bahçe inled dağıldılar...

Her biri bir tarafa koşuyord Kimi su içmeğe, kimi yüzünü g zünü yıkamağa gidiyordu. Faali bitmiş, tabiî hal gelmişti... Dola yorlar, oturuyorlar, konuşuyorla

Oturduğumuz yerin sağ tar fında toplanmış olanların konu manlarını gayet iyi işitiyorum. B tanesi dert yanıyordu:

— Ah geçen pazar Muallâ i beraberdim. Şişliden iniyordu uzaktan bize doğru bir inzibat g di: «Asker elbisesile yolda baya larla konuşarak yürümek yasaktır, bilmiyor musunuz!» ded Ödüm kopmuştu, hemen ayrıldım. Beni posta edecek di öyle korkmuştum ki!... Aralarından biri de hem gülüyo hem akıl öğretiyordu:

— Hiç aklına gelmedi mi?... «Bayanın emirberiyim» deseydi Akşam olduğu için, istirahate çekilen komutanları rahats etmek istemiyerek, buradan genç liselilerimizle vedalaşar ayrıldım.

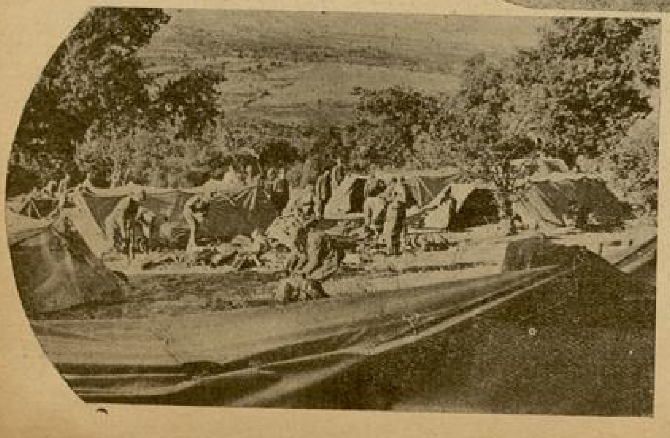

Güneş battığı halde sıcağın tesiri halâ devam ediyord Yolda terliyerek yürürken genç liselinin lâtifesini düşün yordum:

«Bayanın emirberiyim deseydin!..» Genç, olgun, bütü erkekler, her gün.. her saat bu bayanların emirberleri de de neleriyiz?..

Lilian Dietz İstanbulda

— Başı 7 inci sayfada —

— Benim taliim kıtmış galiba!.. İstanbulun en sıcak günlerine rastladım. Bu sıcak, iyice gezmeme imkân bırakmıyor. En çok uyuyorum. Diğer zamanımda da gazete ve mecmua okuyorum. Ben okumağı çok severim, günde iki üç saat muhakkak okurum.

— Bizim gazeteleri ve mecmuaları da gözden geçirdiniz mi?

— Hemen hepsini...Gazetecilik bakımından memleketiniz ileridedir; tebrik ederim. Mecmualar arasında sizin (Yarım Ay) ve (Resimli Ay) larınız en çok hoşuma gidendir dersem, kompliman yaptığımı sanmayın... ben çok doğru söylerim.

Bu sözleri söylerken, kendisine hatıra olmak üzere getirdiğim (Yarım Ay) lardan bir tanesini, alıp karıştırmağa başladı, ve:

— Çok, çok hoşuma gitti!.. diye ilâve etti.

Konuşmamız döndü dolaştı san'at hayatına geldi.

— Hangi tip rolleri seversiniz?

— Aşk rollerini. Bu roller yapılırken biraz da yaşanır. Sonra bir aşk.. bir his rolü seyirciyi de sürükler. Perdede gördüğü sahnayı beraber yaşamasına sebep olur. Bu yüzden, o sahnayı yaratan artist de, seyircinin kalbinde bir sempati uyandırır. İşte seyircide bu sempatinin uyanması, o artistin muvaffak olması demektir.

— Bir aşk rolü yapabilmek için evvelce bir aşk hayatı yaşamış olmak lâzım mıdır?

— Elbette lâzımdır.Hem hiç sevmemiş.. hissetmemiş, yani aşkı anlamamış bir insan - erkek veya kadın - katiyen o rolü başaramaz. Hiç aşık olmamış bir insana aşkta hissedilen şeyin anlatılamadığı gibi.

— Evli veya bekâr olmanın artistlik hayatı üzerine tesiri varmı dır?

— Ne gibi?

— Meselâ evli artisler arasında kıskançlık falan olmaz mı?

— Hayır, katiyen... çünkü biz artisler san'at hayatı ile, hususî hayatı biribirinden ayırmağa muvaffak olmuş kimselerizdir. İş zamanında olan bütün şeyler yalnız iştir.

— Siz de, bütün artistler gibi, elbette birçok aşk mektubu alırsınız. Böyle mektuplar alınca ne yaparsınız?

— En başta gelen meşgalelerimden biri de bunlardır. Bilhassa taktir mektupları aldığım zaman, hemen mukabilinde bir teşekkür mektubunu kendi elimle yazarım. Hiç yüzünü görmediğim bazı kimselerin gönderdikleri aşk mektuplarından, makul olanlarına birer küçük karşılık yollarım.

— İstanbulda hiç aşk mektubu aldınız mı?

Bu sualime çok entresan bir cevap aldım.

— Yalnız bir tane, o da on dört yaşında bir Türk çocuğundan. Mektubuna: «Zarafet mabudesi Fröylayn Dietze!» diye başlamış. Mektubu türkçe yazmış, zarfın icine bir de fotoğrafını koymuş.

Ben de ona bir fotoğraf yolladım. Mektubunu da hatıra olarak saklıyacağım küçük yaramazın.

. . . .

Ayrılmak için kalkmıştık; fotoğrafçımızın çektiği resimlerden, hatıra olarak birer tane vermemizi istedi. Cumartesi günü tekrar görüşmek üzere ayrıldık.

* * *

Cumartesi günü öğleden sonra, çektirdiğimiz fotoğrafları beraber alıp gittim. Henüz yemeğini bitirmemişti. Beni görünce, ince bir nezaketle hole kadar çıkıp karşıladı. Kendisi için hazırlattığım resimlerden, çok mütehassis olduğunu söyledi.

— Gidiyor musunuz?.. diye sordum.

— Evet Bayım! Bulgaristandan haber geldi, Varnada bir angajman aldım; oraya gidiyorum. Bu gün saat 16.30 da hareket ediyoruz.

Kendisinden bir imzalı resmini rica ettim.

Ah! evet.. diye biraz durdu; ve bir lâhza bekleyiniz rica ederim!... diyerek odasına gitti. Bir ân sonra elinde, yazıları daha yaş olan, imzalı bir resmini getirdi. Okudum üzerine (Herzlirh Gewidnet = kalbî ithaf) cümlesini yazarak imzalamıştı.

Kendisinden bahsedecek mecmuamızı da istediğini söyleyerek, uzattığım bloknota adresini yazdı. Sonra çok şuh ve samimî bir gülüşle:

— Allaha ısmarladık! dedi.

— Güle gule.. iyi seyahatlar!.. dedim. Ayrıldık. Ayrılırken ne adiö diyebildim; ne de orövvar! Her ikisi de olabilir belki. Bakalım mukadderat alnıma hangisini yazmış!...

* * *

Liliyan Dietz, Almanyada Ren boyunda Warms şehrinde doğmuştur. San'at hayatına, küçükten beri olan arzusile atılmış; henüz 24 yaşında bir artisttir. Geyiniş tarzını çok sade ve güzel buldum. Konuşuşu gayet tabiî; bazı artistler gibi konuşurken de rol yapmıyor. Fransızcayı gayet iyi konuşuyor.

Hakikaten iş hayatı ile, hususî hayatını ayırmış genç bir yıldız.

Ekrem Nejad Özsü

BELGEVŞEKLİĞİNİ GİDERİR.

Tafsilât: Galata Posta Kutusu 1255

Abdülâziz ve İmparatoriçe Öjeni

— Başı 15 inci sayfada —

Büyük ziyafetler çekmek, balolar ve müsamereler vermek Lûi Filibin pek âdeti değildi. Halbuki Öjeni gösterişi çok severdi. Kendisini herkese beğendirmek isterdi. Şaşaalı ve şahane ziyafetler, balolar ve müsamerelerle, imparatorluk rejiminin şerefini arttırmak; ve kendisinin zarafet ve nezaketini, tuvaletlerini ve hüsnüanını âleme göstermek emellerinin en büyüğüdi. Onun için sarayı istediği gibi düzeltti. Artistik mefruşat ve mobilyalar, tablôlar, vazolar, istatülar, hasılı birçok nefis eserlerle süsledi. Tüileriyi yalnız Fransanın değil, bütün

karadeşi Grandök Kostantini, Prusy veliahtını, İspanya kraliçesi Mari Kri tini... ilâh sayabiliyoruz.

***

Tüileri sarayı şenliklerine, eğlenceler ne, her sene İkincikânunda başlanmas nı Öjeni usul ittihaz etmişti. Büyü perhize kadar, dört büyük balo ver lirdi. Beş bin kişiye davetnameler g derdi. Saat sekizden itibaren davetlil gelip, merasim salonlarında toplanıyo lardı. Bir saat kadar sonra, İmparatorl İmpararoriçe dairelerinden inip, ilkönc elçileri ve refikalarını taltif ederlerdi

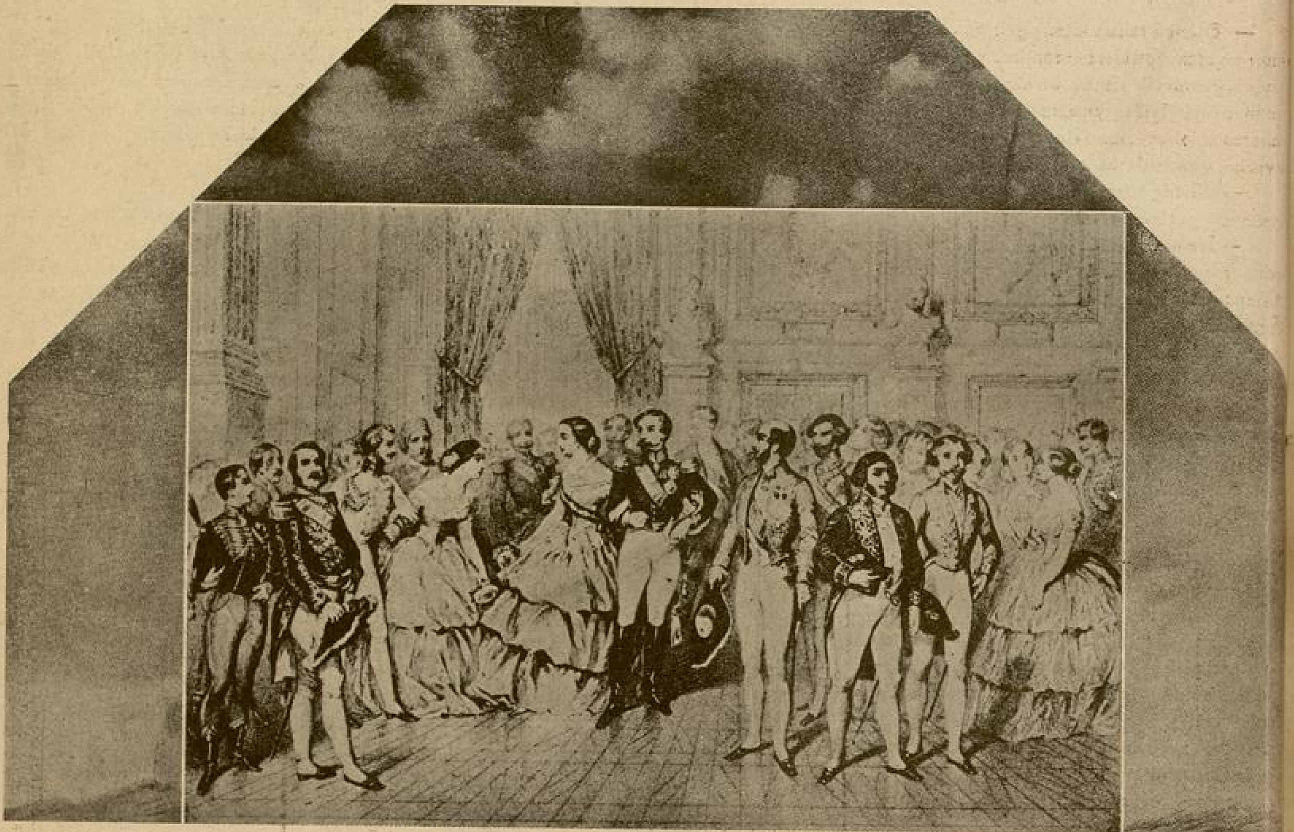

Üçüncü Napolyon ve İmparatoriçe Öjeni Tüileri sarayında verilen büyük müsamerelerden birinde, misafirlerine iltifat ediyorlar.

hakikaten pek hoş şeylerdi, çoğu senelerce rağbetten düşmezdi.

Öjeni bu işleri gördükten sonra, damdonörlerinden biri ile - tebdil kıyafet olarak - arabasına biner; darülacezeleri, hastaneleri, kadın manastırlarını, fıkara apartmanlarını dolaşır; ianeler dağıtırdı. Senevî iki milyon frank tutan tahsisatının en, büyük kısmını böylece hayıra ve fukaraya bezeleylerdi.

***

Kral Lûi Filibin on sekiz sene kadar devam eden saltanatı devrinde, Tüileri sarayına sönüklük çökmüştü.

Avrupanın en ziynetli, ve en zengin bir sarayı haline koydu. Tertip ettiği müsamereler, ziyafetlerle herkesi neşelendiriyordu. Paris bütün Avrupanın biricik en kibar bir safa merkezi oldu. Parise, Fransanın ve Avrupanın her tarafından koşup gelenlerin had ve hesabı yoktu. Güzel giyinmek.. ziyafetler, müsamereler, bolo ve konserler vermek.. sabahlara kadar dansetmek, eğlenmek herkesçe âdet hükmüne girdi.

Bu tatlı, neşeli hayatın methini işidip gelen Avrupa kibarları, prensleri ve hükümdarları arasında Bavyera kralı nı, Holânda kraliçesini, Moskof Çarının

Ondan sonra kendisine takdim olun mak üzere davet olunan muteberan iltifat eder; nihayet taht salonuna ge çerler, ve umumu selâmlıyarak taht andıran koltuklarına otururlardı.

Böyle büyük merasimde İmparato General üniforması giyerdi, Öjeni de imparatoriçelerin merasime mahsus bi çimde muhteşem ve süslü açık renk de kolte tuvaletlerinden birini giyerek, ve gayet kıymetli mücevherler takınarak arz endan eyler, hüsnüne, ve zarafetine herkesi hayran ederdi.

— Arkası var —

Tehlikesiz Ondülasyon Permenant

Saçların ondülasyondan önceki perişan hali

Yeni sistem ondülasyon aleti konuyer

İki saat sonra alet açılıyor

Alet açıldıktan sonra saçların kıvırcık durumu

Tarandıktan sonra saçların profilden görünüşü

Tarandıktan sonra saçların arkadan görünüşü

Beyoğlunda Hovardalık

— Başı 19 uncu sayfada —

lodiler ve o Hasköylü Yahudi ağzı yok mu? Enfes! Doğrusunu isterseniz, Baydarın ağzının suyu akmıştı bu dilbere! - Lâf aramızda, zaten o tapon meraklısıdır! - Hakkı da varya çocuğun. Haser ayartır sarı kızı da, o yapamaz mı bu kolpoları? Semaî okumasını bilmeyorsa, lâf söylemeğe de diline kilid vurmadılar ya! Elbete kendi haline göre bir piliç bulacaktı, Baydarcığım! İşi anlatmıştı bile çoktan şanodakine! Kaş göz mu oynatmayordu?.. İki elini kalbinin üstüne mi bastırmıyordu; kadehleri birden ve hem de susuz tarafından mı dikmeyordu?.. nelerde, neler! Yoo, bukadarına can dayanamazdı.

— Biz, buraya yengeliğe mi geldik. be ağabey, dedim kodamanımız Engine! O hiç istifini bozmdan:

— Acelesi yok delikanlım, harman sonu dervişlerin, biz de buluruz elbet harcanacak bir paçoz... diye verdi cevabı. Haydi bakalım, için çocuklar için, hah şöyle, bu sefer on beş günden önce Kumkapıya dönersem bana da Muhlis Engin demesinler!

— İkinci yazı gelecek sayıda —

Sabih Alaçam

DİKENLİ ÇİT

— *Başı 17 inci sayfada* —

— 9 —

Yatağımın üzerine uzanmış, pencerelerin dışına bakarak düşünüyordum. Kapı aralandı. Yaşlı kadının başı içeri uzandı:

— Aylâ yavrum, seni telefondan istiyorlar...

Yerimden sıçradım. Gözlerimi silerek telefona koştum. Ahizeyi kulağıma yaklaştırdım:

— Aylâ nine!...

Rüya mı görüyordum?.. ustamın sesi.

— Sen misin ustacığım?

— Aylâ ninem, seni çılgın gibi göresim geldi.

— Nerelerdeydin ustacığım? Cuma gecesi, gözyaşlarımla seni bekledim... Getireceğin kitabı, içindeki mektubu bekledim, o gecedenberi de bekliyorum ve ağlıyorum.

— Aylâ ninem, kuvvetli, korkusuz bir kızdır. Ağlamaz.

— Ben kuvvetli değilim ustacığım. Zayıf ve küçük bir kızım.

— Benim yavrumsun...

— Çok dertliyim ustacığım. Seni görmiyecek miyim ustacığım?

— Aylâ nine, beni dinle: Hani seninle her zaman oturduğumuz Gazino yok mu? İşte orada seni bekliyorum.

— Ne zaman?

— Hemen şimdi. Bir otomobile atla, yanıma gel ... konuşacağız ...

— Peki ustacığım, şimdi yüzümü yıkayacağım, pardösümü geyip yanına geleceğim ...

— Bekliyorum Aylâ.

— Ustacığım ...

— Aylâ ninem ..

Telefonu kapayınca, içime bir ümitsizlik düştü. Keşki biraz daha konuşsaydım. Onun sesini biraz daha duysaydım.

Ya, bir daha duyamazsam?

Bu korkuya rağmen gözlerimdeki yaş kurumuştu. Çabucak geyindim. Pansiyondan fırladım. Koşarak caddeye çıktım. Duraktaki otomobillerden birine atladım.

— Boğaza...

Köşeye büzülerek gözlerimi kapadım. Bir tek şey düşünüyordum:

Ustamı görmeğe gidiyorum.

Ona doğru uçar gibi gitmek ne güzel. Yüreğimdeki ağrılar, telefonda sesini duyunca dinivermişti.

Ben ustamı çok seviyorum.

Yüzüme, serin bir rüzgâr çarptı. Hava deniz kokuyor. Gözlerim kapalı fakat, rüzgârla, deniz kokusu kıyıya çıktığımı söyliyor.

Gözlerimi açtım aldanmamıştım. Döne döne kıyı boyu gidiyoruz.

İleride, ulu çinarların, biribirine karışan taze yeşil yapraklarının büyük kümesi görünüyor.

Kalbim çarpıyor.

Ustam o yeşil çınarların altında oturuyor.

Ona yaklaşıyorum.

Şoföre seslendim :

— Bahçenin önünde dur.

Şoför, fren yaptı. Araba birden durmuştu. Parayı vererek yere atladım, bahçe kapısından içeri girdim. İki yanı kısa taflanlı yolda kimseler yok. Yerler nemli, ayaklarım ses çıkarmadan yürüyorum.

Bu, üstü yeşil tavanlı, yanları yeşil duvarlı bahçe yolu bana ne kadar uzun geliyor.

Ustam, camlı Gazinoda mı acaba? Köşeyi dönünce, sıcak bir yaş bulutu gözlerimi sardı.

Ustamı, görmüştüm.

Büyük bir çınar ağacının altında, yola arkası dönük oturuyordu.

Omuzlarında paltosu, başında şapkası var.

Yavaş adımlarla ona yaklaştım. Geldiğimi hissetmişti. Döndü. Ve ellerini uzattı :

— Aylâ nine...

Ellerimi açık avuçlarına bıraktım :

— Ustacığım ...

Ellerimi kuvvetle sıkarak, yüzüme bakıyordu. Gözlerinde büyük bir özleyiş dolu :

— Aylâ nine, sana, öyle göresim geldi ki ...

— Benim de sana ustacığım...

— Hastaydım Aylâ nine...

Karşısındaki iskemleye oturdum. Gözlerimden yaşlar sızıyor.

— Aylâ nine bana dargın mısın?

— Hayır ustacığım..,

Ustam dalgın bir gülümseyişle yüzüme bakıyordu :

— Aylâ nine, uzun anlatmağa lüzum yok. Kısaca söyleyeceğim: Sana gelemeyişim, hastalığımdan ve hastalıktan daha kötü sebeplerdendi. Çok üzüldüm Aylâ, ne kadar imkânsızlık içinde olduğumu bilemezsin. Fakat, sana gelemediğimden bunu anl yorsun değil mi?

Başımı eğdim :

— Hiç birşey anlatma, söyleme ustacığım. Seni seviyorum, sana inanıyorum. Bu yetmez mi?

Ustam, ellerimi avuçlarına alarak, dudaklarına götürdü. Başını kaldırdığı zaman gözleri yaş içindeydi:

— Aylâ nine, sana minnettarım. Söylemesi güç olan şeyleri, bana söyletmiyorsun.

. . . .

Karşı kıyılar sise gömülü, deniz kıpırtısız.

— Arkası var —

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar: Kemerler 6 liradan. Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız :

J. Roussel Paris

İSTANBUL, Beyoğlu Tünel meydanı 12 No. lu.

Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz. Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

No. 37 *YARIM AY* BİLMECE KUPONU No. 37

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

"TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON „ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.

Nişantaşında Şakayık Caddesindeki
Mektep Binası

KIZ
ERKEK

LEYLÎ
NEHARÎ

Nişantaşında : Rumeli Caddesindeki
Mektep Binası

Şişli
Terakki Lisesi

57 senedenberi memleket maarifine, ciddî bir surette hizmet eden; Kültür Bakanlığınca resmî mekteplere muadil tutulan, tasdikname ve şahadetnameleri resmî mekteplerin haiz olduğu bütün hukuk ve imtiyazı bahşeden bir hususî mekteptir.

Çocuk Yuvasına: 4 - 7 yaşında kız ve erkek çocuklar kabul olunur. Ana sınıfında yavrular Frobel ve Montesori usullerile, oyuncak ve elişleri sayesinde müşahede ve tetkike; dil mümareselerile de güzel konuşmağa alıştırılır. Ritmik dans ve oyunlarla bedenleri inkişaf ettirilir.

İlk kısma : 7 - 13 yaşında kız ve erkek çocuklar kabul olunur. Kültür Bakanlığının resmî müfredat-programı, en seçkin öğretmenler vasıtasile tatbik olunur.

Birinci ve ikinci kısım liselerde : Resmî müfredat programları tatbik olunur. Memleketin en tanınmış ve en muktedir öğretmenleri elinde lise talebesi, en sağlam ve esaslı bilgileri, büyük yorgunluklara ve müşküllere uğramadan elde etmektedirler.

Tedrisat : Şişli Tarakki Llisesinin başlıca hususiyeti: «Fransız, Alman ve İngiliz» dillerile; Riyazi bilgilere fazla ehemmiyet vermesidir.

Mektep binaları : Biri kız, diğeri erkek leylî talebeye ayrılan binalar : İstanbulun en havadar ve mümtaz bir semtinde.. bol ağaçlar arasında Boğaziçi ve Marmaraya nazır yüksek bir mevkidedir.

Mektep gerek leylî ve gerek neharî tesisatında en asrî ve mütekâmil vasıtalardan istifade etmektedir. Mükemmel lâbaratuvarları, eşya ve levha kolleksiyonları, talebe ve öğretmenlere mahsus kütüphaneleri, elişi atelyesi, jimnastik, konser, sinema, konferans ve temsillere mahsus tiyatro salonu vardır.

Yemekler : Sabah kavaltısı, öğle yemeği, ikindi kavaltısı ve akşam yemeği olarak günde dört defadır. Yiyeceklerin ve yağların daima en nefisi kullanılır.

Yatakhaneler : Gayet geniş dairelerdir. Her leylî talebeye mektep tarafından 1 karyola, 1 eşya dolabı, 1 karyola örtüsü verilir. Her yatakhanede nöbetçi öğretmenler ve gece bekçileri bulunur. Kışın mükemmelen ısıtılır.

Sıhhî tekayyütler: Bütün talebe, senede üç defa, mektep doktoru tarafından umumî muayeneye tabidirler. Diş doktoru da senede iki kere çocukların dişlerini muayene eder.

Kayıt ve kabul: 15 Ağustostan itibaren gerek yeni talebe kaydına ve gerek eski talebenin kayıtlarının tecdidine başlanmıştır. Leylî kısmına ayrılan yataklar mahdut olduğundan, çocuklarını leylî yazdıracakların, şimdiden mektep idaresine müracaatları lâzımdır.

Evlâtlarını ciddî ve mükemmel bir mektebe vermek isteyen ailelere (Şişli Terakki Lisesini) tavsiye ederiz.

ÇOCUK
YUVASI

İLK
KISIM

LİSE : Iinci
DEVRE

LİSE : IIinci
DEVRE